

Tartu Ülikool
Loodus- ja täppisteaduste valdkond
Ökoloogia ja Maateaduste instituut
Geograafia osakond

Bakalaureusetöö inimgeograafias (maht 12 EAP)

**Regionaalse identiteedi mõju haldusreformi läbiviimisele
Hiiumaa omavalitsuste näitel**

Marko Lauri

Juhendaja: Ph.D Garri Raagmaa

Kaitsmisele lubatud:

Juhendaja:

Osakonna juhataja:

Tartu 2017

Infoleht

Regionaalse identiteedi mõju haldusreformi läbiviimisele Hiiumaa omavalitsuste näitel

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks on regionaalsele identiteedile toetudes uurida, kas Hiiumaale ühe omavalitsuse moodustamine haldusreformi tulemusena on põhjendatud. Vaatluse all on kogu Hiiumaa, kus kaks omavalitsusüksust on ühtse valla loomisega nõus ning kaks omavalitsust selle vastu. Töö raames on läbi viidud nii küsitlus Hiiumaa elanike seas kui ka intervjuud kohalike omavalitsuste esindajatega. Tulemustest selgub, et elanikud identifitseerivad end Hiiumaa kui terviku alusel ning vallad ei oma selle juures erilist rolli. Valdade ühinemisprotsess ei seisa mitte vallaelanike, vaid vallajuhtide vastuseisu taga.

Märksõnad: regionaalne identiteet, Hiiumaa, kohalik omavalitsus, kohalike omavalitsuste ühinemine, haldusreform

CERCS kood: S170, S230

The impact of regional identity on the execution of administrative reform on the example of Hiiumaa municipalities

The aim of this bachelor thesis is to investigate based on the regional identity whether formation of one Hiiumaa municipality as a result of administrative reform is justified. Hiiumaa as a whole is considered, where the two municipalities agree with establishing a single parish, and two municipalities oppose it. In the course of writing this thesis the survey among Hiiumaa inhabitants was performed, as well as interviews with the representatives of local municipalities. It becomes evident from the thesis that inhabitants identify themselves based on Hiiumaa as a whole and the parishes do not have special importance. The merger of the parishes is not hindered by the residents of the parishes, but by the executives of the municipalities.

Keywords: regional identity, Hiiumaa, local municipality, merger of local municipalities, the administrative reform

CERCS code: S170, S230

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS	4
2. TEOREETILINE TAUST	5
2.1 Regionaalse identiteedi kujunemine institutsionaliseerimise kaudu	5
2.2 Regioonide deinstitutionaliseerimine	7
2.3 Reformid ja regionaalne identiteet	9
2.4 Liidrite roll kogukonna arengus	11
3. UURIMUSE EESMÄRK JA UURIMISKÜSIMUSED	12
4. METOODIKA JA ANDMED	13
4.1 Kvantitatiivne andmeanalüüs	13
4.2 Kvalitatiivuuring	14
4.3 Uurimisalade kirjeldus ja taust	15
4.3.1 Hiiumaa haldusüksuse kujunemine	15
4.3.2 Emmaste vald	16
4.3.3 Käina vald	17
4.3.4 Pühalepa vald	17
4.3.5 Hiiu vald	18
4.3.6 Hiiumaa seltsinimed	18
5. TULEMUSED	19
5.1 Kvantitatiivse andmeanalüüsi tulemused	19
5.1.1 Vastajate iseloomustus	19
5.1.2 Patriotism ja identifitseerimine piirkonna kaudu	20
5.1.3 Valdade ühinemise rahvaküsitlus	22
5.2 Kvalitatiivse uuringu tulemused	23
5.2.1 Identiteetide tasemed	23
5.2.2 Institutsioonide roll	24
5.2.3 Haldusreformi mõju ja juhtide roll	24
6. ARUTELU	28
7. KOKKUVÕTE	32
8. SUMMARY	33
9. KASUTATUD KIRJANDUS	35
LISAD	39
Lisa 1. Veebiküsitluse küsimused	39
Lisa 2. Intervjuude ülesehituse kava	41

1. SISSEJUHATUS

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks on regionaalsele identiteedile toetudes uurida, kas Hiiumaale ühe omavalitsuse moodustamine haldusreformi tulemusena on põhjendatud. Töö keskendub Hiiumaa erinevate ruumitasemete identiteetidele ning sellele, kuidas haldusreform neid eeldavalt mõjutab. Hiiumaal on neli omavalitsust, mis riiklike plaanide kohaselt peaks haldusreformi tulemusena liidetama. Ometigi pole seda suudetud riigi poolt ettenähtud ajakava jooksul teha Emmaste ja Pühalepa valdade vastuseisu tõttu.

Administratiivüksuste liitmisel on pikk ajalugu ning selline praktika leiab teostust igas maailma regioonis. Nii näiteks vähendati Inglismaal aastatel 1960-1975 haldusüksuste arvu 1349-lt 521-le, Uus-Meremaal 1989. aastal 249-lt 74-le ning Ontario provintsis Kanadas toimus haldusüksuste liitmine aastatel 1960-2004, kui 815 üksusest moodustati 445. (Zimmerbauer, Paasi, 2013)

Haldusreformi käib ka Eestis. Selleks võeti 01.07.2016 vastu haldusreformi seadus, mis seadis ette kriteeriumid uutele haldusüksustele. Haldusreformi ajakava näeb ette, et plaanitud halduskorralduse restruktureerimine jõuab lõpule kohalike omavalitsuste valimisteks ajaks 15.10.2017. (Rahandusministeerium, 2017)

Haldusreforme viiakse läbi peamiselt just majanduslikel või poliitilistel põhjustel. Reformi käigus muudetakse olemasolevaid piire ning osad üksused kaotavad oma staatuse regionaalses süsteemis. Selleks, et uus haldusüksus jätkusuutlikult toimiks, on oluline arvestada nende liitmisel ka elanikkonna kuuluvustunnet (Zimmerbauer, 2008).

Kuigi valdade liitmine peaks kaasa tooma positiivseid muutusi ning keskvalitsus haldusreformi ka positiivsena esitleb, siis ometigi toob see kaasa vastuseisu ja rahulolematust, mille põhjuseks on tihti just regionaalne identiteet, mis hõlmab endas inimeste tunnetuslikku ja emotsionaalset sidet regiooniga (Zimmerbauer, Suutari, Saartenoja, 2010).

Eestis said omavalitsusüksused kuni kuupäevani 01.10.2016 vabatahtlikkuse alusel liituda. Seega oli kõikidel valdadel võimalus teha pingutusi selle nimel, et endale sobiva üksusega liituda. Hiiumaa puhul oli valik, kellega liituda, aga piiratud, kuna meri seab piirid. Hiiumaa puhul oli ka ette teada, et rahvaarvu väiksuse tõttu tuleb saarele üks omavalitsus. Pühalepa ja Emmaste otsustasid aga ühendamise vastu võidelda. Käesolev töö püüab selgitada, kas ühendamise vastu võitlemine tuleneb pelgalt elanikkonna soovist hoida kinni oma piirkonnast või tunnevad hiidlased end ikkagi ühtsena.

2. TEOREETILINE TAUST

2.1 Regionaalse identiteedi kujunemine institutsionaliseerimise kaudu

Regionaalne identiteet on nähtus, mille alusel inimesed seovad end teatud regiooni sotsiaalse süsteemiga (Raagmaa, 2002 cit. Häuszer & Frey, 1987). Regionaalse identiteedi mõiste on leidnud laialdast kasutust akadeemilistes uurimustes ja poliitilistes debattides 1990. aastatest. Huvi regionaalse identiteedi vastu näiteks geograafias, rahvusvahelistes suhetes ja politoloogias tuleneb globaliseeruva maailma geomajandusliku maastiku muutustest. (Paasi, 2009) Ka Agnew (2001) leiab, et regioonil põhinevad identiteedid võivad pakkuda stabiilsust ja kindlustunnet pidevalt muutavas ühiskonnas.

Kuigi indiviidid on väga erinevad, siis regiooni üldine olemus kujundab inimesi. Regionaalsed identiteedid iseenesest on ühiskondlike suhete kaudu tekkinud mentaalsed produktid. Need on tekkinud läbi inimgruppide ühise arusaama ja tunnetuse füüsilisest ja mentaalsest ruumist. (Raagmaa, 2000)

Regioonid ei ole geograafiliselt ega kultuuriliselt ette loodud. Regioon koos oma identiteediga moodustub sotsiaalse ja poliitilise tegevuse tagajärjel. Regionaalset identiteeti tuleb vaadelda kui pidevalt areneva ja muutuva nähtusena, mis ulatub kaugemale füüsilistest või struktuursetest piirangutest. (Acharya, 2005)

Regionaalse identiteedi kujunemist aitab mõista Paasi (1986) regiooni institutsionaliseerimise teooria, mis jaotab institutsionaliseerimise protsessi nelja vormi, mille läbimisel omandab teatud regioon omale piirid, sümbolid ja institutsioonid. Regiooni füüsilise vormi, sümbolite ja institutsioonide loomise käigus omandab regioon koha ühiskonna ruumilises struktuuris ning inimeste teadvuses. Regionaalse identiteedi kujunemise neli erinevat osa on seega:

- 1) territoriaalne vorm,
- 2) märgiline vorm,
- 3) institutsionaalne vorm,
- 4) regiooni moodustumine ning positsiooni saavutamine halduslikus struktuuris ning inimeste teadvuses.

Kõik neli vormi mõjutavad üksteist, on omavahel tihedas seoses ning leiavad aset samaaegselt. (Paasi, 1986)

(1) Territoriaalse vormi puhul kujunevad teatud regioonile piirid, mis muudab regiooni eraldiseisvaks ja tunnustatud üksuseks laiemas ruumilises struktuuris. Piiride olemasolu on

peamine alus selleks, et teatud piirkonna inimestel tekiks regionaalne teadlikkus. Territooriumil tekivad sümbolid ja institutsioonid, mis kujundavad selle identiteeti. (Paasi, 1986)

Raagmaa (2000) toob esile, et territoriaalne vormi omandab oma piirid looduslike piiritluste ja majanduslikku mõjuala kaudu, kuid territoriaalse vormi tekke kujundajateks võivad sama hästi olla ka poliitilised kokkulepped ning keskvalitsuse poliitika.

Paasi (2000) rõhutab, et regioonid ei ole lihtsalt füüsiliste piiridega määratletud alad, vaid tegemist on sotsiaalsete konstruktsioonidega, mis on moodustunud poliitiliste, majanduslike, kultuuriliste ja administratiivsete praktikate tulemusel. Regiooni piirid määratlevad, kes kuuluvad regiooni ja kes sinna ei kuulu.

Piirid võivad ajas muutuda. Tänapäevaks väljakujunenud piirid ei pruugi mitmete muutuste tõttu tuua nähtavale ajalooliselt eksisteerinud piire. Ometigi on aga oluline teada piiride ajaloolist kujunemist ja nende muutust, kuna teatud elemendid, mis näiliselt regiooni ei paista kuuluvat, võivad selles siiski eksisteerida just piiride ümberkujunemise tõttu. (Paasi, 1968)

(2) Märkilise vormi puhul luuakse regioonis erinevaid territoriaalseid sümboleid. Kõige tähtsamateks regiooni sümboliteks on regiooni nimi, vapp, lipp, samas omandavad sümboolite mõõdme ka ehitised või maamärgid. Sümbolid võivad omada eri tähendust regioonis elavate ja regioonist väljas pool elavatele inimestele. Märkilise vormi kujunemise käigus omandab regioon imago, mis eristab teda teistest regioonidest. (Paasi, 1986)

Sümbolid omandavad koha inimeste teadvuses ja neid kajastatakse erinevates dokumentides. Sümbolid omandavad olulist rolli kohalikus kultuuris ning neid loovad peamiselt ühiskondlik eliit nagu näiteks intellektuaalid, teadlased, juhid, planeerijad. Sümbolid jõuavad inimeste teadvusesse läbi institutsioonide ja meedia. (Raagmaa, 2000)

Paasi (1986) peab kõige olulisemaks sümbooliks regiooni nime, kuna selle abil jõuab regiooni kujutlus nii regioonis kui ka väljaspool regiooni elavate inimeste teadvusesse. Nime abil luuakse regioonile jätkuvus, kuna nimi võib ajas püsida täiesti muutumatuna.

(3) Institutsionaalne vorm seisneb erinevate institutsioonide loomises, mis säilitavad regiooni imago, kasutades regiooni sümboleid. Institutsioonide hulka kuuluvad näiteks koolid, omavalitsused, mittetulundusühingud, seltsid, kultuuriasutused aga ka mitteametlikud sõpruskonnad. Institutsioonid võivad end identifitseerida nime, sümboolika, värvi ja muu alusel, mida on võimalik seostada teatud piirkonnaga ning seeläbi tõsta kohalike elanike kuuluvustunnet. (Paasi, 1986)

Teatud grupeeringud ja institutsioonid omavad sõltuvalt võimust ja huvidest suuremat mõju regionaalse identiteedi kujunemisel kui teised. Tavaliselt on suuremateks kujundajateks poliitilised institutsioonid, kuna poliitilised institutsioonid saavad eksisteerida vaid regiooni olemasolu tõttu. (van Dam, 2008)

Raagmaa (2000) leiab, et institutsionaalne vorm on nagu „kook“, mille erinevad kihid on omavahel tihedalt seotud. „Koogi“ kihid kujutavad institutsioone, milleks on eelpool nimetatud ühingud, seltsid, grupeeringud, võrgustikud, kes seovad end kindla regiooniga, ning mida rohkem on regioonis selliseid institutsioone ehk mida tihkem on „kook“, seda stabiilsem on regioon ja seda suurem on võimalus jätkusuutlikuks arenguks.

(4) Institutsionaliseerimise neljandas faasis toimub regiooni asutamine, mille käigus teatud territoriaalne üksus areneb ühiskonna ruumilise struktuuri osaks ja seeläbi omandab selgelt määratletud positsiooni ühiskonna erinevates sfäärides ning inimeste teadvuses. Protsessi käigus toimub pidev regiooni taasloomine inimeste ja institutsioonide poolt. Ühiskondlikud institutsioonid on lõpuks kõige olulisemad regiooni ja regionaalse teadvuse taasloomisel. (Paasi, 1986)

Regiooni moodustumise käigus omandab regioon administratiivse rolli. Kuid administratiivse positsiooni kõrval on olulisel kohal ka sotsiaalsed institutsioonid, mis kujundavad regionaalset identiteeti ja seovad kohalikud elanikud kindla piirkonnaga. (Paasi, 1986)

Institutsioonid omavad olulist mõju kuuluvustunde tekitamisel. Kuna inimesed tegutsevad igapäevaselt keskkonnas, mis on struktureeritud institutsioonide poolt, mõjutavad viimased inimeste huve, eelistusi ja kollektiivset identiteeti. (Risse, 2004)

Regionaalne identiteet on mitmetasandiline nähtus. Nii näiteks võib üks piirkond olla osa nii linnast, vallast, maakonnast, riigist, maailmajaost ning samuti võib üks inimene tunda enda kuuluvust kõigisse eri tasanditesse. Regiooni sotsiaal-ruumiline ulatus mõjutab institutsionaliseerimise protsessi. Mida kõrgemal tasemel on regioon, seda keerukam on regiooni taasloomine. (Paasi, 1986)

2.2 Regioonide deinstitutsionaliseerimine

Regioonid on ajaloost sõltuvad sotsiaalsed üksused, mis läbivad institutsionaliseerimise protsessi ja mis võidakse hilisema arengu jooksul ka deinstitutsionaliseerida, et olemasolevatest regioonidest moodustuks suurem üksus või vastupidiselt jaguneks mitmeks väikeseks. Regioonid on seega aeg-ruumilise iseloomuga, nad on alatises regionaalses muutuses. Iga regiooni institutsionaliseerimine on mitmete institutsionaalsete praktikate ilming, mis tulenevad

poliitikast, kultuurist ja majandusest. (Paasi, 2011)

Regiooni moodustamise ja institutsionaliseerimise puhul on tegemist pidevalt jätkuva ja ilma kindlaks määratud lõputa protsessiga. Protsess võib lõppeda küll regiooni kadumisega, kuid regiooni kadumine toimub juhtudel, mil olemasoleva regiooni asemel kujuneb välja uus regioon, mis muudab eksisteerinud ruumilist korda. Sellisel juhul toimub kaduva regiooni deinstitutionaliseerimine. (Fialova, Vagner, 2014)

Seega kaob regiooni ametlik staatus regionaalses süsteemis, kuid ametlikult mitteeksisteeriv regioon võib siiski omada tähtsat rolli inimeste teadvuses. Olemasolevaid piire küll muudetakse deinstitutionaliseerimise käigus, kuid teatud regiooni sümbolid ja institutsioonilised elemendid võivad pikalt edasi eksisteerida ka pärast regiooni kadumist. (Paasi, 1991)

Ükski regioon ja selle identiteet ei püsi igavesti ning Raagmaa (2002) on välja toonud kaks peamist viisi, millisel regioon võib areneda. Nendeks on kas regiooni pidev taastootmine või regiooni hääbumine ja kadumine.

Regiooni taastootmine tähendab pidevaid ja kestvaid muutusi regiooni territooriumis, sümbolites, institutsioonides. Muutuvad nii piirid, maastik, ehitised, aga tekivad ka uued ning kaovad vanad institutsioonid. Seeläbi toimub samuti muutus regioonile omastes sümbolites ning ühiskonnas arenevad uued sotsiaalsed võrgustikud. Seega toimuvad regiooni taasloomise käigus muutused kõikides Paasi (1986) poolt välja toodud regionaalse identiteeti moodustavates vormides.

Regiooni kadumine toimub suurte muutuste tõttu regiooni territooriumis, mis on põhjustatud tavaliselt välise sekkumise, invasiooni, sõja või ka territoriaal-administratiivse ümberkorralduste tõttu. Kui territoorium ebaloomulikult muutub, kolivad piirkonda varasemast teistsuguste väärtustega inimesed, kes toovad kaasa äärmuslikke muutusi institutsioonides ja regiooni sümbolites. Selliselt areneb täiesti uus regioon ning vana kaob.

Deinstitutionaliseerimise protsessi käigus tõusevad selgelt esile territoriaalsed ja piirialased küsimused. Piirid ei ole lihtsalt jooned, mis eraldavad kogukondi ja takistavad koostööd. Piirid koosnevad kultuurilistest, poliitilistest, majanduslikest ja sotsiaalsetest kihtidest. Nii näiteks võib identiteeti eristav piir eksisteerida inimeste peades tükk aega pärast seda, kui tegelikud piirid on kaotatud. (Zimmerbauer, 2012)

Ka Schack (2000) leiab, et piirid võivad ametlikult muutuda, kuid inimeste peades jäävad nad ikka alles, isegi, kui poliitiline tegevuskava muutub. Seega, inimeste regionaalse teadlikkuse suhtes omavad piirid ja nende muutmine suurt tähtsust. Inimeste peades jääb pikaks ajaks

eksisteerima teatud „meie vs. nemad“ jaotus (Zimmerbauer, 2012).

Deinstitutsionaliseerimine ei tähenda aga seda, et kõik institutsionaliseerimisega kaasnevad elemendid kaovad hetkega. Nii võivad näiteks regionaalsed sümbolid säilida pikka aega pärast regiooni ametlikku kadumist. Regioon kaotab oma staatuse, aga on siiski osa suuremast administratiivsest üksusest. (Zimmerbauer jt, 2012)

Regioonide deinstitutsionaliseerimise ja taasinstitutionaliseerimise käigus pannakse olemasolevate identiteetide eksisteerimine proovile, mis toob esile pingeid ja võimuvõitlust. Kui vanu regioone deinstitutsionaliseeritakse ja uusi institutsionaliseeritakse, võivad identiteedid regiooni arenemise käigus hakata nii kasvama ja arenema kui ka hävida. Seega ei saa regiooni arenemist ja regionaalset ümberkorraldust vaadelda vaid majandusliku ja administratiivse protsessina, vaid tuleb silmas pidada ka inimeste tunnetusliku taju territooriumitest, piiridest ja identiteetidest (Zimmerbauer, Paasi, 2013).

2.3 Reformid ja regionaalne identiteet

Regionaalset restruktureerimist viiakse enamasti läbi majandusliku ja administratiivse võimekuse parandamiseks. Selle juures jäetakse tihti tähelepanuta regionaalse identiteedi olulisus. Majanduslikult õigustatud administratiivüksuste ühendamine võib jääda teostamata just juhul, kui kogukonna regionaalne identiteet on piisavalt tugev. (Zimmerbauer, 2008)

Deinstitutsionaliseerimine võib kohata tugevat vastuseisu, mille tõttu tõuseb kohalike elanike aktiivsus. See näitab, et ajalooliselt välja kujunenud üksuste kaotamine on emotsionaalne teema, kuna juba välja kujunenud üksused on olulised nii kohalikuks valitsemiseks kui ka enese identifitseerimiseks. Regionaalne identiteet, piirid ja sümbolid omandavad deinstitutsionaliseerimise käigus tähtsa positsiooni, kuna omavalitsuste ühendamine lõhub neid ühendusi, mille loomisesse on kohalikud inimesed igapäevaselt panustanud. (Zimmerbauer, Paasi, 2013)

Omavalitsuste ühendamine võib tugevdada organisatsioone ja nende välist positsiooni administratiivsete üksuste seas, kuid samal aja võib nõrgendada tema positsiooni kohalike elanike silmis. Organisatsioonide ja elanikkonna eemaldumine teineteisest vähendab poliitilist aktiivsust. Kogukondade ühendamine läbi haldusüksuste ühendamise suurendab huvide konflikte ja eelistusi. See destabiliseerib kohalikku poliitilist süsteemi, õõnestab ühisosa leidmist ja loob vastandumisele suunatud poliitika läbi viimist. (Hanes, 2015)

Haldusreformi põhiliseks eesmärgiks on tõsta haldusüksuste võimekust. Kasvav administratiivne

efektiivsus on tihti aga vastuseisus elanikkonna väheneva toetuse ja aktiivse osalusega kohaliku elu korraldamisel. Selline kohalike elanike võõrandumine on otseselt seotud regionaalse identiteediga. Hirm kaotada keskkond, millega inimene end seob, on otsene takistus omavalitsuste ühendamisele. (Keil, 2000) Ka Castells (2010) leiab, et ühinemisprotsessi nähakse tihti kui välist ohtu juba välja arenenud regionaalsetele identiteetidele. Selline käsitlus viib vastuseisuni, kus kogukond keskendub vana territooriumi säilitamisele ja eristumisele.

Giessner (2011) rõhutab samuti, et ebakindlus ja teadmatus tuleviku suhtes võib tugevndada inimeses tahet identifitseerida end selle piirkonna alusel, mis eksisteeris enne ühendamise läbiviimist, tuues endaga kaasa identiteedi ja ühtsustunde puudumise nii organisatsioonilisel tasemel kui ka inimestevahelistes suhetes. Lisaks märgib Buchhardt (2015), et viis, milliselt erinevaid regionaalseid identiteete reformi läbiviimisel käsitletakse, määrab ära reformi edukuse.

See tähendab, et halvasti korraldatud ühinemisprotsess võib viia vastuseisu identiteedi (Castells, 1997) välja arenemisele. Vastuseisu identiteete võib vaadelda kodanikuühiskonna vastuseisu väljendusena keskvalitsuse poolt ülevalt-alla korraldatava restruktureerimisele (Jones, 2004). Kuna omavalitsustel on palju erinevaid ülesandeid ja teenuseid, mida nad pakuvad, siis ei ole üllatav, kui regiooni staatuse ja rolli kadumise ohus kasvab kogukonna aktiivsus ja tugevneb vastuseisu identiteet. (Zimmerbauer, 2008)

Paasi (2009) näeb, et administratiivüksuste restruktureerimine mõjutab enim just vanu regioone ja nende elanikkonda, kuna sellised regioonid omavad tugevat ajalugu, muutes need silmapaistva regionaalse identiteediga üksusteks. Elanikud peavad selliseid ajaloolisi regioone tähendusrikasteks ning see on peamine põhjus, miks kasvab rahva aktiivsus, kui tekib oht, et regioon võib oma staatuse deinstitutionaliseerimise kaudu kaotada.

Lisaks leiab Paasi (2009), et uued regioonid on tihti tormakalt ja vaid majanduslike eesmärgi arvesse võttes loodud. Kuigi vanad regioonid võidi samuti luua administratiivseid vajadusi silmas pidades, siis need on ajalooliselt kujunenud ja rahva jaoks olulised. Uued regioonid on pigem bürokraatlikud üksused ja jäävad seega inimestele kaugeks.

Uue regiooni uute institutsioonide loomisel on oluline ehitada see vana identiteedi pärandile, kuid ühildada see tuleviku eesmärkidega. See tekitab tunde jätkuvast identiteedist, mis ei kao, vaid mida taasluuakse ning seeläbi väheneb ebakindlus ja vastuseis ühinemisprotsessile. (Roundy, 2010)

2.4 Liidrite roll kogukonna arengus

Regionaalne identiteet ühildab endas nii kultuurilist-ajaloolist kui ka poliitilist-majandusliku mõõdet. Igasugune sümbolika ja ideoloogia ei oma mõtet ilma asjakohase tundmuseta ja on jõuetu esile kutsumaks ühtsust ja samastumist ühiskonnas. (Paasi, 2009) Ühtsuse ja samastumise loomisel omavad kesket positsiooni just institutsioonid ja liidrid.

Inimesed, grupid, institutsioonid, kes tunnevad, et nad kuuluvad teatud piirkonda ja on osa sellest, jagavad teatud piirkonna regionaalset identiteeti (Zimmermann-Steinhart, 2005). Regiooni tervikliku arengu nimel on tähtis, et kohalikud elanikud tunnetaksid end regiooni liikmetena ja jagaksid regiooni olemuse ideed. Vastasel juhul muutub regioon vaid poliitiliseks üksuseks, millel ei ole mingit seost vastava regiooni elanikega. (Semian, Chromy, 2014)

Edukad liidrid omavad piirkonna arengus selget ja sisukat visiooni, mida nad suudavad ka inimestele edasi anda ja seeläbi suurendada nende kaasatust piirkonna arengus (Bennis, 1997). Sama toob esile ka Paasi (1986), et ühiskonnas on äärmiselt tähtis roll just sellistel isikutel, kes suudavad välja tulla tugevate ideedega, viia need inimesteni ja seeläbi motiveerida neid tegutsema.

Seega saavad liidrid mõjutada rahva aktiivsust, kaasatust ja ka hoiakuid. Nii võib juhtide aktiivne tegutsemine ja kogukonna kaasamine soodustada kui ka takistada erinevate protsesside elluviimist, olenevalt ideest, mille liider on suutnud elanikkonnani viia.

Raagmaa (2000) rõhutab selle juures veel, et mida väiksema ruumilise üksusega on tegemist, seda suuremat rolli omavad juhtivad isikud regionaalses arengus. Piirkonna majanduslik ja ühiskondlik edukus sõltub suurel määral liidrite aktiivsusest ja nende arvukusest. Noorkõiv (2016) tõdeb, et just Eestis on kogukonna areng maapiirkondades väga juhikeskne ning kogukondade toimimine sõltub väga suurel määral just liidritest.

Schlesinger (1997) pidas regionaalses arengus eriti tähtsaks just selliste inimeste rolli, kes on võimelised läbi meedia juhtima poliitilisi arutelusid ja jagama oma ideid piirkonna arengu suhtes. Sellised juhid suudavad oma ideede ellu viimiseks kaasata suurt osa ühiskonnast. Sotsiaal- ja massimeedia arengu tõttu muutub taoliste inimeste roll järjest olulisemaks.

Mida tugevam on regionaalne identiteet, seda lihtsam on liidritel mobiliseerida suurt osa rahvastikust. Kõige tugevam on regionaalne identiteet piirkondades, mis on arenenud mitmete põlvkondade vältel eraldiseisval territooriumil. Sellised traditsioonilised regionaalsed identiteedid on sarnased rahvuslikele identiteetidele. (Terlouw, 2011)

3. UURIMUSE EESMÄRK JA UURIMISKÜSIMUSED

Uurimuse tähtsaimaks eesmärgiks on välja selgitada, millised on Hiiumaal regionaalse identiteedi tasemed ning kas regionaalne identiteet saab takistuseks ühise valla loomisele Hiiumaal. Saarel on kaks valda, mis soovivad ühise valla loomist ja kaks, kes on sellele vastu ning käesolev töö püüabki selgitada, kas taoline vastuseis tuleneb elanikkonna regionaalsest identiteedist.

Hiiumaa on saar – eraldiseisev ja selge piiriga piirkond, millel on oma esilekerkiv imago inimeste teadvuses ja ühtehoidev hiidlaste kogukond. Seega peaks Hiiumaa elanikel olema välja kujunenud tugev regionaalne identiteet just Hiiumaa kui terviku tasemel, mis peaks soodustama ühise valla loomist.

Raagmaa (2016) aga juhib tähelepanu sellele, et valdade liitumisi mõjutab tihtipeale ikkagi vallajuhtide või ka pealinna poliitikute era- ja erakondlikud huvid, mille tõttu jäetakse liitumistel arvestamata inimeste identiteet ja kuuluvustunne. Haldusreformi läbiviimisel on liidritel keskne roll, kuna nemad saavad otsustada kellega liituda või liitumisläbirääkimisi pidada. Lisaks omavad liidrid oma positsiooni tõttu suurt mõju elanike arvamuse kujundamisel ja saavad nii mõjutada inimeste hoiakuid.

Käesoleva töö põhiküsimuseks on: „Kas regionaalne identiteet soodustab või takistab Hiiumaal ühise omavalitsusüksuse loomist?“

Lähtuvalt töö eesmärgist on täpsustavateks küsimusteks:

- Milliseid regionaalseid identiteete Hiiumaal esineb?
- Kui tugevad on Hiiumaa inimeste eri tasandite regionaalsed identiteedid?
- Milline ruumitasand on Hiiumaa inimese jaoks olulisim?
- Millist rolli omavad institutsioonid ja liidrid hiidlaste identiteedi kujunemisel?
- Kas haldusreformi tõttu on Hiiumaa eri piirkondade vahel suurenenud vastandumine?
- Kas regiooni kadumise oht tõstab elanikkonna aktiivsust?

4. METOODIKA JA ANDMED

Bakalaureusetöös on kombineeritud kahe meetodi kasutamine, mis viimastel aastakümnetel on muutunud järjest levinumaks meetodiks (Tashakkori & Teddlie, 2003). Esimeses osas kasutati kvantitatiivse meetodina veebiküsitlust, et jõuda võimalikult paljude hiidlasteni ning saada ülevaade inimeste seotusest oma kodukohaga. Teises osas viidi läbi kvalitatiivsed intervjuud Hiiumaa avaliku sektori juhtivate isikutega, et leida esimeses osas saadud tulemustele selgitusi ja mõista hiidlaste identiteeti.

4.1 Kvantitatiivne andmeanalüüs

Küsitlus on süstemaatiline meetod andmete kogumiseks eesmärgiga kvantitatiivselt kirjeldada elanikkonna omadusi, suhtumisi või tegevust (Buckingham & Saunders 2004). Käesolevas töös kasutati veebiküsitlust, kuna veebiküsitlus sobib suurte valimite jaoks ning selle abil on võimalik jõuda kiirelt paljude inimesteni. Lisaks on seda odav läbi viia ja võrreldes teiste küsitlusmeetoditega on tagatud vastajate anonüümsus. Vastused kogutakse veebiküsitluste puhul elektrooniliselt, mis loob võimaluse kiireks andmeanalüüsiks, kuna vastuseid ei ole vaja käsitsi sisestada. (Wyatt, 2000)

Hiiumaal elab ametlikult 01.01.2017 seisuga 9335 inimest (STAT, 2017), kuid igapäevaselt viibivad paljud neist mandril, kus käiakse tööl või koolis. Seega aitas veebiküsitlus leevendada ka probleemi, kuidas jõuda võimalikult suure hulga hiidlasteni. Valimi moodustasidki Hiiumaal kodu omavad inimesed ning eelduseks ei olnud see, et inimene elab alaliselt Hiiumaal.

Veebiküsitlus viidi läbi 2017. aasta aprillikuus *Google Forms* keskkonnas. Küsitlus koosnes kaheksast suletud küsimusest (lisa 1). Küsitlus jõudis inimesteni läbi hiidlasi ühendava *Facebook* grupi Hiiumaa Heaks kaudu, mis on loodud, et ühendada Hiiumaa inimesi ja jagada teavet Hiiumaal toimuvate sündmuste kohta. Gruppi kuulub üle 7500 liikme.

Raagmaa (2000) tõdeb, et regionaalset identiteeti on keeruline mõõta, kuna enamik inimesi isegi ei mõtle sellise asja peale ning paljud ei pruugi mõista regionaalse identiteedi tähendust. Seega leiab Raagmaa (2000), et regionaalset identiteeti on mõistlik mõõta kaudsel viisil, kuid otseselt saab seda uurida läbi patriotismi. Patriotism on inimestele tuttav läbi kirjanduse, filmide ja rahvusliku propaganda. Ka antud töös on kasutatud regionaalse identiteedi mõõtmiseks patriotismi mõistet.

Analüüsis kasutati ka 2017. aasta 9.-10. aprillil Hiiumaa elanike seas läbiviidud rahvaküsitlust valdade ühinemise osas, kus said osaleda kõik Hiiumaale sissekirjutatud inimesed. Küsitlusest sai osa võtta nii veebikeskkonna www.volis.ee kaudu, kui ka füüsiliselt valdade küsitluspunktides (Hiiumaa Maavalitsus, 2017).

4.2 Kvalitatiivuuring

Antud bakalaureusetöös on andmete kogumiseks kasutatud poolstruktureeritud süvaintervjuu meetodit. Kokku viidi kohalike ekspertide seas läbi viis personaalset poolstruktureeritud süvaintervjuud. Ekspertide valikul oli oluliseks tingimuseks, et intervjuueeritavate puhul oleks tegemist valda juhtivate isikutega, kuna nad on kohaliku elu ning haldusreformi puudutavate teemadega hästi kursis. Intervjuueeritavate kontaktid leiti Hiiumaa valdade kodulehtedelt. Kõik intervjuueeritavad kuuluvad kas vallavalitsusse või valla volikokku.

Ekspertintervjuude puhul on eeliseks see, et väiksema arvu intervjuudega on võimalik saada suur hulk olulist infot. Ekspertideks peetakse isikuid, kelle sotsiaalne positsioon võimaldab anda spetsialisti teadmisi teiste inimeste või protsesside kohta, mis on laiapõhjalised, detailsed või privilegieeritud. Ekspertid omavad kogukonnas autoriteetsemat positsiooni, nad on seega ka nähtavamad ning neil on tavakodanikest rohkem informatsiooni, mida edasi anda. (Parsons, 2008) Väikese kogukonna puhul võib võtmeisikuteks pidada vallaametnikke, õpetajaid, ettevõtjaid, vabatahtlikke jt. (Payne, Payne, 2004).

Tuginedes küsitluse tulemustele ja uurimisküsimustele, koostati olulisemaid teemasid puudutav kava (lisa 2). Poolstruktureeritud süvaintervjuu puhul olid küsimused jaotatud teemaplokkide kaupa. Kava ülesehitusel jaotati küsimused kolme teemaplokki, milleks olid identiteet, institutsioonid ning haldusreform. Intervjuude läbiviimisel lähtuti kavas ette nähtud küsimuste rühmitusest, kuid küsimuste sõnastus ja järgnevus oli varieeruv. Intervjuud viidi läbi Hiiumaal ning nende kestvus oli 40-50 minutit. Vastuste liigitamiseks ja esinevate mustrite välja selgitamiseks tõlgendati tulemusi kvalitatiivset sisuanalüüsi kasutades (Hsieh & Shannon, 2005).

Tabel 1. Intervjueeritavate loend.

Intervjueeritav	Sugu	Vald
Vallavolikogu liige 1	M	Emmaste
Vallavolikogu liige 2	M	Pühalepa
Vallavolikogu liige 3	M	Hiiu
Vallavalitsuse liige 1	N	Käina
Vallavalitsuse liige 2	N	Hiiu

4.3 Uurimisalade kirjeldus ja taust

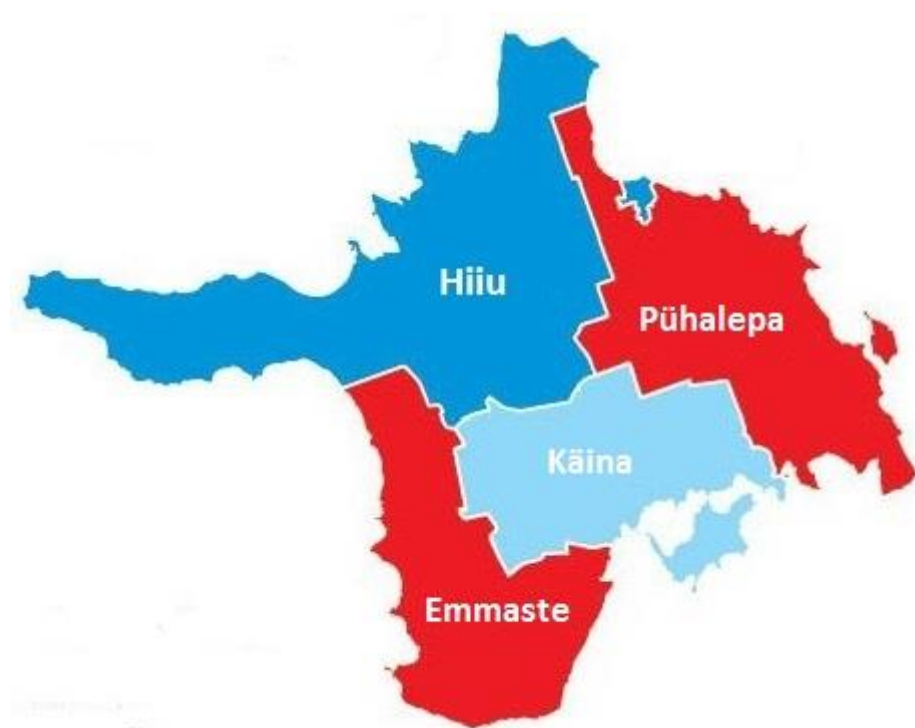
4.3.1 Hiiumaa haldusüksuse kujunemine

Hiiumaa haldusjaotuse kujunemine ulatub tagasi aastasse 1254, kui Hiiumaa jagati kaheks Saare-Lääne piiskopi ja Liivi ordu omavahelise lepingu alusel. Ordu sai saare kirdepoolse ehk peamiselt praeguse Pühalepa valla piirkonna osa, mis moodustas umbes kolmandiku saarest. Ülejäänud saar läks Sääre-Lääne piiskopkonna alla. Sama leping oli aluseks ka kihelkondade loomisele Hiiumaal. Liivi ordule kuuluvast Hiiumaa piirkonnast sai 13. sajandil Pühalepa kihelkond ning Saare-Lääne piiskopkonna territooriumist Käina kihelkond. Selline olukord kestis 1627. aastani, mil moodustati Reigi kihelkond. Reigi kihelkonnale eraldati maa-alad valdavalt Käina kihelkonnast kuid ka osaliselt Pühalepa kihelkonnast. Reigi kihelkonnast sai hilisem Kõrgessaare vald. Aastal 1866 moodustati Käina kirikukonvendi otsusega Emmaste vald, mis eraldati Käina kihelkonnast. (Saar, 2004)

Kihelkonnad püsisid Eesti Vabariigi iseseisvumise algusaastateni, mil kihelkondadest moodustati vallad ning vallapiirid järgisid kihelkonnapiire. Hiiumaale loodi 1917. aastal ka viies vald, milleks oli Kärkla vald ning millest hiljem kujunes välja Kärkla linn. Hiiumaale moodustati 1945. aastal Eesti Nõukogude Sotsialistliku vabariigi (ENSV) halduskorralduse alusel külanõukogud. Emmaste valda moodustati kaks ning teistesse valdadesse kolm külanõukogu. Sellega ei olnud enam väikseim haldusüksus mitte vald, vaid külanõukogu. Aastal 1950 toimus ENSV-s haldusreform, mille alusel kaotati vallad ja maakonnad ning tervest Hiiumaa maakonnast sai Hiiumaa rajoon. Külanõukogud jäid aga alles. (Paavle, 2015)

Neli aastat pärast rajoonide moodustamist, hakati ENSV-s vähendama külanõukogude arvu. Hiiumaal liideti kuus senist külanõukogu ning sellega taasühendati Käina, Emmaste ning Pühalepa valdade territooriumid. Aastal 1963 ühendati ka Kõrgessaare külanõukogud ning Hiiumaal taastus varasem haldusjaotus. (Paavle, 2015) Pärast Eesti taasiseseisvumist Hiiumaal algas 1991. aastal Pühalepa, Kõrgessaare, Emmaste ja Käina. Kärkla linnast moodustati

omavalitsus 1992. aastal. Täna sel päeval on Kõrgessaare valla ja Kärkla linna ühinemise tulemusena 2013. aastal Hiiumaal jällegi neli omavalitsusüksust (joonis 1). (Kaevats, Köster, 2015)

Joonis 1. Hiiumaa omavalitsusüksused

4.3.2 Emmaste vald

Emmaste vald asub Hiiumaa lõunaosas piirnedes merega ning Käina ja Hiiu valdadega. Valla üldpindala on 197 km². Emmaste vallas on 43 küla, mis on jagunenud, nagu kohalikud neid nimetavad, viide erinevasse „otsa“: Sõruots, Jausaots, Valguots, Emmasteots, Nursteots. Inimesed identifitseerivad jätkuvalt end „otsade“ kaudu ning selle alusel toimib ka kogukondlik seltsiselu. Emmaste vallas on kolm aktiivset ning üks arenev külaselts, mis on jagunenud just „otsade“ järgi. Sõruotsas tegutseb Sõruotsa külaselts, Nurste inimesi ühendab Agapäeotsa külaselts, Valguotsas on külaselts MUHV. Arenemas on Jausaotsa külaselts. Lisaks tegutsevad Emmastes ja Agapäel kaks eakaid ühendavat seltsingut. (Emmaste vald, 2017)

Emmasteotsas ei ole aktiivselt tegutsevat külaseltsi, kuid Emmaste külas tegutsevad teised institutsioonid, milleks on põhikool, lasteaed, raamatukogu, Vaba Aja keskus ja ka vallavalitsus. Lisaks neile tegutsevad Emmaste vallas veel neli MTÜ-d, milleks on Emmaste Puhkpilliorkester, Sõru Jahtklubi, Sõru Merekeskus ning Hiiumaa Pärimusait. Nende kõrval eksisteerivad kaks sihtasutust: Ernst Jaaksoni Sihtasutus ja Hiiumaa Hooldekeskus. Emmaste vallas oli 27.06.2016 seisuga tegutsemas 26 ettevõtet, millest kaks olid aktsiaseltsid, neli eraisikust ettevõtjat, üks FIE

ning ülejäänud osaühingud. (Emmaste vald, 2017) Emmaste vallas elab 2017. aasta seisuga 1210 inimest (STAT, 2017).

4.3.3 Käina vald

Käina vald asub Hiiumaa kaguosas, vald piirneb Emmaste, Hiiu ja Pühalepa valdadega ning merega. Valla pindala on 186 km². Käina vallas on üks alevik, 34 küla ning kokku elab neis üksustes 2053 inimest (STAT, 2017). Suurematel küladel on ka oma külaselts. Nendeks on Kaigutsi, Orjaku, Männamaa ja Putkaste külaseltsid. Kui eelnevad seltsid ühendavad vaid oma küla kogukonda, siis Kuriste külaselts ühendab peale Kuriste elanike veel ka Taterma, Lelu, Ühtri, Aadma, Ligema külade kogukondi. Lisaks tegutseb Kassari haridusselts, koondades enda alla Esiküla, Taguküla ja Kassari. Käina alevikus paikneb vallavalitsus, mille hallatavate asutuste alla kuuluvad vallas põhikool, spordikeskus, lasteaed, kultuurikeskus. (Käina vald, 2017)

Traditsiooniliselt olnud oluliseks elatusallikaks põllumajanduslik tootmine. Tööstusliku tootmise osas on vallas esindatud eelkõige plasti töötlemine (AS B-Plast, AS Dagöplast, OÜ Plastiktoos), puidu töötlemine (Käina Saeveski OÜ, AS Honga, OÜ Kaskisaare), maaparandus (OÜ Kemehh), villavabrik Hiiu Vill OÜ, majutus- ja toitlustusettevõtte Mainegrupp OÜ. (Käina vald, 2017)

4.3.4 Pühalepa vald

Pühalepa vald asub Hiiumaa idaosas, vald piirneb Käina ja Hiiu valdadega ning merega. Valla pindala on 256 km². Pühalepa vallas elab 2017. seisuga 1553 inimest (STAT, 2017). Valda kuulub 47 küla, millest suuremad on Suuremõisa, Palade, ja Lõpe. Vallavalitsus ja valla keskus asub hoopis aga Tempa külas. Enamik asutustest jagunevad kahe küla, Suuremõisa ja Palade, vahel. Suuremõisas ja Paladel on nii lasteaiad kui põhikoolid. Suuremõisas on noorte- ja kultuurikeskus, päästikeskus, raamatukogu, tervisekeskus ja ka maakonna ainuke ametikool. Paladel on lisaks veel spordihall, raamatukogu ja Loodushariduskeskus. Hellamaal asub perekeskus ja raamatukogu. (Pühalepa vald, 2017)

Elanikkonna peamiseks elatusallikaks on põllumajandus, teenindus ja turism. Peamised tööstuslikud tegevused on laevaremont, metsavarumine ja puidutöötlemine, neile lisanduvad kalapüük ning ehitus. Jäätmekäitluse aspektist on olulisemateks ettevõteteks sae- ja mööblitööstused OÜ Pitsu, FIE Reijo Leiger, transpordiga seonduvad ettevõtted (sh. TS Laevad Heltermaa sadamas ja AS Kärkla Lennujaam Hiissaares), põllumajandusettevõtted. Pühalepa valda on registreeritud ka Paladel küttepuid tootev OÜ Halupuu, Linnumäe külas paiknev kaubanduskeskus Hiiumaa Selver ja valla territooriumile jääb ka Kärkla Veevärk AS. (Pühalepa vald, 2017)

4.3.5 Hiiu vald

Kõrgessaare vald ja Kärkla linn ühinesid 2013. aastal Hiiu vallaks. Kärkla linna kõrval on suuremaks üksuseks Kõrgessaare alevik ning vallas on peale nende veel 58 küla, millest tihedamalt on asustatud Kõrgessaare, Lauka, Luidja ja Kalana piirkond. Külaseltsidest on tegevad Luidjalt kuni Malvasteni külakogukondi ühendav Loode-Hiiumaa külaselts, Kõpu külaselts Valguskiir, Kalana külaselts, Luidja haridusselts. Kärkla linnas paikneb Hiiu vallavalitsus, mille hallatavate asutuste alla kuuluvad lasteaed, kultuurikeskus, sotsiaalkeskus, noorsootöökeskus, neli raamatukogu, kaks põhikooli, muusikakool ja turg. Kärklas paikneb ka riigigümnaasium. Kärklas on mitmeid olulisi sotsiaalvaldkonna asutusi nagu näiteks haigla, perearstikeskus, eakate päevakeskus jm. (Hiiu vald, 2017) Vallas elab 01.01.2017 kuupäeva seisuga 4519 elanikku, kellest Kärkla linnas 3281 (STAT, 2017). Seega elab kogu valla elanikkonnast 73% Kärklas ning kogu Hiiumaa elanikkonnast elan Kärklas 35%.

Kärkla linna puhul on tööhõives iseloomulik avaliku sektori küllalt kõrge osakaal, mis on peamiselt tingitud riigiasutuste koondumisest maakonnakeskusesse. Suurimaks tööandjaks tööstuses on M ja P Nurst. Endise Kõrgessaare valla territooriumil tegutseb plastitööstus AS Dagoplast. Lauka suurimaks ettevõtteks on OÜ Lauka Saeveski. (Hiiu vald, 2017)

4.3.6 Hiiumaa seltsinimed

Hiiumaal on tavaks nimetada eri piirkondade inimesi nimetustega, mis on tekkinud kunagiste tegevuste või eripärade kaudu. Nii näiteks nimetatakse Kärclast pärit inimesi kohvilähkriteks, kuna ajal, mil Kärklas tegutses kalevivabrik, võtsid inimesed vabrikusse tööle minnes lähkriga kaasa kohvi. Teistes Hiiumaa piirkondades peeti igapäevaseks joogipooliseks hapupiima ja nii hakati Kärkla inimesi selliselt kutsuma. Kõpust pärit inimesi hakati tõrvakõplasteks kutsuma, kuna sealse päritoluga inimesed käisid naaberkihelkondades tõrva müümas. (Põllo, 2010)

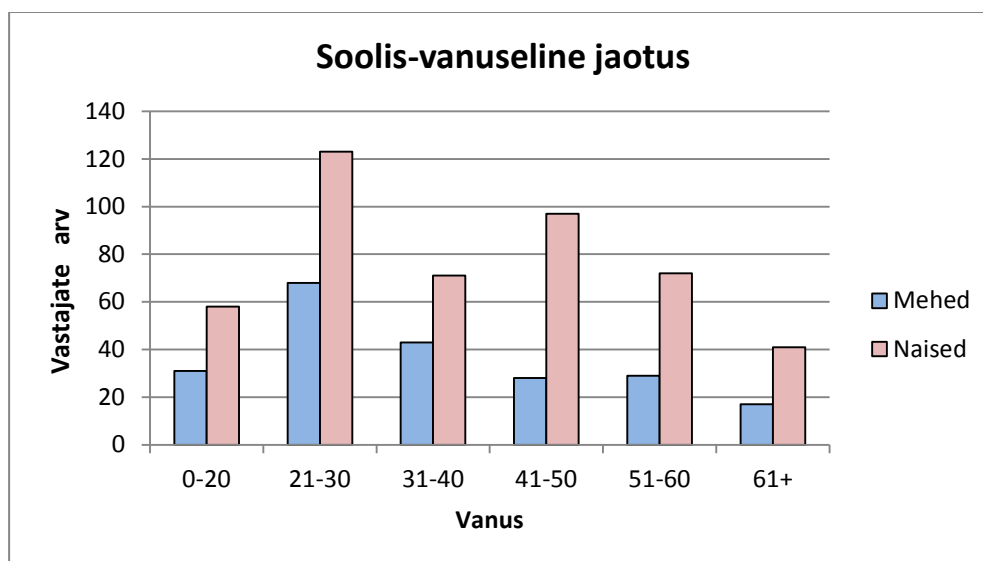
Eri aegadel on käibel olnud üle viiekümne nimetuse, kuid eelpool mainitud kohvilähkrite ja tõrvakõplaste kõrval on kuulsamad nimetused odratolgused, vandiraiujad, pätakavallamehed, toobrihiidlased jt. Neid nimetusi võib pidada seltsinimedeks ning seltsideks jagamine sai alguse 19. sajandil. Nimetused on säilinud tänaseni ning neid kasutatakse ka toodete ja kohtade turunduses. (Põllo, 2010)

5. TULEMUSED

5.1 Kvantitatiivse andmeanalüüsi tulemused

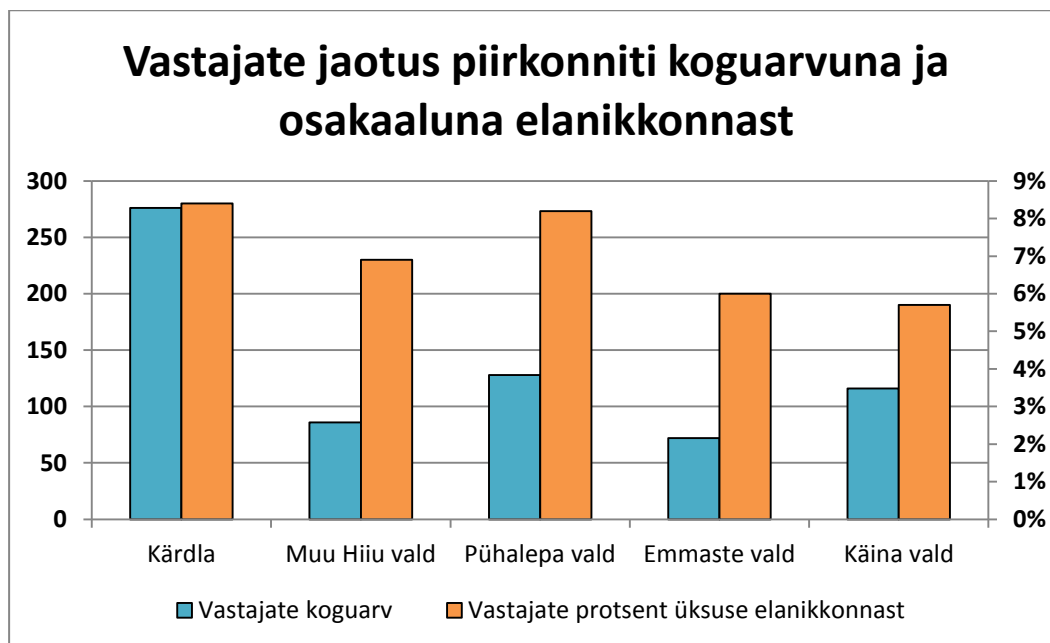
5.1.1 Vastajate iseloomustus

Veebikeskkonnas läbiviidud küsitluses osales 678 inimest, kellest 68% olid naised ja 32% mehed. Enim vastajaid nii meeste kui ka naise puhul oli vanusegrupis 21-30 (joonis 2), kes moodustasid kõikide vastanute hulgast 28% ning kõige vähem oli vastajaid mõlema soo puhul vanusegrupis 61+, kelle koguosaal oli 8,5%.

Joonis 2. Vastajate jaotus soo ja vanuse alusel.

Enim vastuseid küsitlusele tuli inimestelt, kes omasid kodu Kärldas (joonis 3) ning neilt laekus 276 vastust. Kärkla on ka suurima asustusega piirkond Hiiumaal. Kärdlale järgnesid Pühalepa, Käina, muu Hiiu ja Käina vald vastavalt 128, 116, 86 ja 72 vastusega. Osakaaluna elanikkonnast jagunevad vastused aga võrdsemalt ning protsentuaalselt vastas igast piirkonnast küsimustikule vähemalt 5,7% inimestest. Enim olid esindatud Kärkla ja Pühalepa valla inimesed. Mõlema puhul ületas vastajate osakaal 8% kogu piirkonna elanikkonnast. Kogu Hiiumaale sissekirjutanutest vastas küsimustikule 7% inimestest.

Joonis 3. Vastajate jaotus piirkonniti ja osakaaluna elanikkonnast.

Vastajate kuulumine kogukonda ühendavasse seltsingusse, grupeeringusse või organisatsiooni erines piirkonniti suurel määral. Kõikide vastanute seast kuulus ühendusse 31% inimestest (tabel 2). Jättes kõrvale Kärkla linna, oli Hiiu valla vastajate seas 37% neid, kes kuulusid teatavasse kogukonnaühendusse, kuid Käina vallas, kus selliseid vastanuid oli kõige vähem, jäi osakaal alla 15%.

Tabel 2. Vastajate jaotus kogukonda ühendavad grupeeringusse kuulumise alusel.

Vastajate kuulumine kogukonda ühendavasse grupeeringusse			
	Kuuluvad	Mittekuuluvad	Kuuluvate osakaal
Kärkla linn	62	214	23%
Muu Hiiu vald	32	54	37%
Pühalepa vald	31	87	24%
Emmaste vald	18	54	25%
Käina vald	17	99	15%
Kokku	160	518	31%

5.1.2 Patriotism ja identifitseerimine piirkonna kaudu

Küsimusele „kas tunnete on oma kogukonna patrioodina?“, andsid positiivse vastuse 64% vastanutest (tabel 3). Enim oli selliseid vastajaid Kärklast, kellest üle 70% pidasid end vähemalt üldjoontes oma kogukonna patrioodiks. Kõikides valdades jäi positiivsete vastuste osakaal üle 50%. Enim negatiivseid vastuseid tuli Pühalepa valla inimestelt, kellest 25% ei pidanud end oma kogukonna patrioodiks.

Tabel 3. Patriotism Hiiumaal piirkonniti.

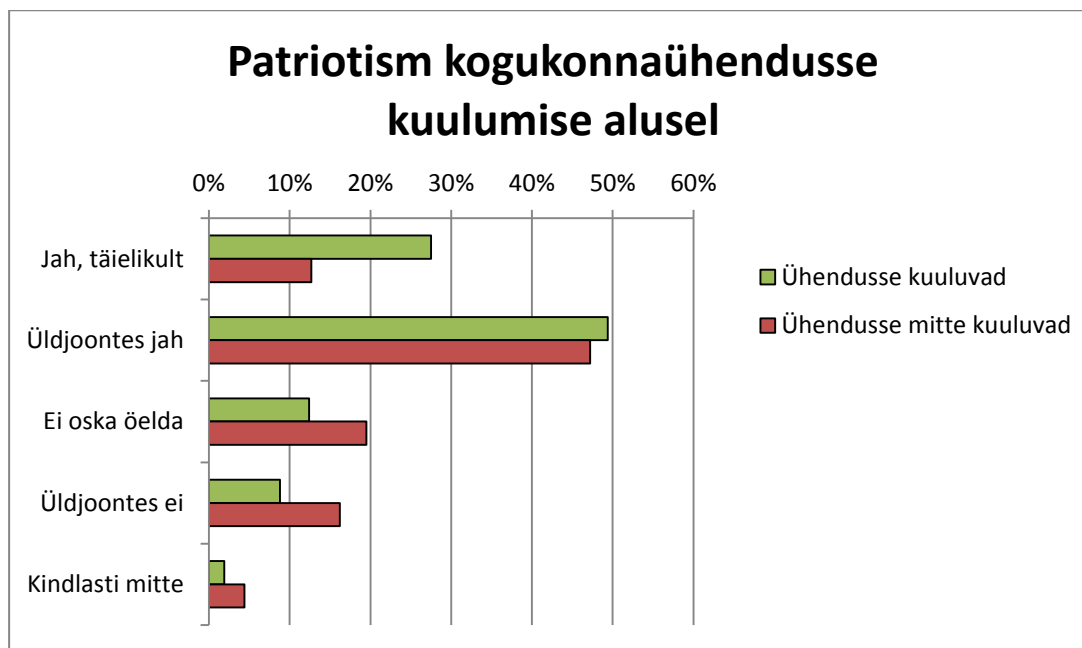
„Kas tunnete end oma kogukonna patrioodina?“							
Üksus	Jah, täielikult	Üldjoontes jah	Ei oska öelda	Üldjoontes ei	Kindlasti mitte	Vastajaid	Positiivseid vastuseid
Kärdla linn	49	146	38	36	7	276	71%
Muu Hiiumaa vald	14	36	17	16	3	86	58%
Pühalepa vald	18	50	28	23	9	128	53%
Emmaste vald	7	36	16	11	2	72	60%
Käina vald	22	55	22	12	5	116	66%
Kokku	110	323	121	98	26	678	64%

Hiiumaa inimesed peavad kõige olulisemaks üksuseks just Hiiumaa maakonda (tabel 4), vastanutest 44% arvab selliselt. Nii nagu kõige tugevamat patriootismi näitasid üles Kärdla elanikud, nii on ka Kärdla elanike hulgas kõige suurem osakaal neil, kes peavad enda jaoks kõige olulisemaks üksuseks Hiiumaad tervikuna. Maakonda peavad kõige olulisemaks üksuseks pea kõik piirkonna elanikud, välja arvatud Emmaste inimesed, kus osakaal inimeste vahel, kes peavad kõige olulisemaks maakonda ja valda, on võrdne.

Tabel 4. Elanike identifitseerimine piirkonna kaudu.

„Millist üksust enda jaoks kõige olulisemaks peate?“					
	Koduküla/-alevik/-linn	Koduvald	Hiiumaa maakond	Eesti riik	Muu
Kärdla linn	28%	4%	54%	12%	2%
Muu Hiiumaa vald	29%	17%	45%	7%	2%
Pühalepa vald	28%	16%	36%	19%	1%
Emmaste vald	22%	29%	29%	18%	2%
Käina vald	22%	22%	36%	19%	1%
Kokku	26%	14%	44%	14%	2%

Selgelt tuleb esile, et kuuluvus kogukonnaühendusse on seotud tugevama patriootismiga. Kui ühendusse mitte kuuluvatest inimestest 13% (joonis 4) pidasid end täielikult koduvalla patrioodiks, siis ühendusse kuuluvate vastajate hulgas oli selliseid inimesi 28%. Lisaks oli kogukonna ühendusse kuuluvate inimeste seas märgatavalt vähem neid, kes vastasid negatiivselt või ei osanud seisukohta võtta.

Joonis 4. Patriotismi erinevus kogukonnaühendusse kuulumise alusel.

5.1.3 Valdade ühinemise rahvaküsitlus

Rahvaküsitlusel osales kokku 1023 inimest (tabel 5). Seega osales küsitlusel 12% kogu hääleõiguslikust elanikkonnast. Küsitlus tõi esile, et vastuseis valdade ühinemise osas esines Pühalepa ja Emmaste vallas, kus valdade ühinemise vastu oli vastavalt 79% ja 73% vastanutest. Hiiu ja Käina valla vastajate puhul oli suurem osakaal poolthäältel. Suur erinevus on ka osalusprotsendis, kus Pühalepas ja Emmastes oli osalusprotsent kordades suurem Käina ja Hiiu valla omast.

Tabel 5.

Elanike meelsus ühtse valla loomise suhtes				
Vald	Poolt	Vastu	Kokku	Osalusprotsent
Hiiu vald	100	33	133	3%
Emmaste vald	106	280	386	35%
Pühalepa vald	81	306	387	27%
Käina vald	65	52	117	7%
Kokku	352	671	1023	12%

Andmed: Kaptein, 2017

5.2 Kvalitatiivse uuringu tulemused

5.2.1 Identiteetide tasemed

Intervjueeritavate vastustest selgub, et Hiiumaal esineb mitmeid erinevaid regionaalseid identiteete. Saare siseselt toimub enesemääratlemine nii valdade, aga ka väiksemate piirkondade alusel. Inimesed on oma piirkonda kiindunud ning esineb ka teatavat rivaalitsemist. Piirkondlikud identiteedid tulevad välja erinevates valdkondades – poliitikas, spordis, kultuuris.

„Piirkondade ja inimeste identiteet on aga selliste erinevate piirkondade, kihelkondade või siis hilisemas mõttes valdade lõikes. Inimesed on ka rohkem oma valla ja oma piirkonna külge kiindunud ning klammerdunud. Paistab see välja eelkõige just kohalikel volikogu valimistel, kus eelistatakse valimisliite.“ **Vallavolikogu liige, 2**

„Hiiumaal toimub mingit rivaalitsemist ka, et ma olen Emmastest, ma olen Käinast, ma olen Kärdlast jne. Omavahel on sellist asja tunda. Ja me ise näeme varasematel aegadel ja ka täna näiteks Hiiumaa meistrivõistluste sees, kus tahetakse oma kanti esindada. Pannakse välja Emmaste tiim, Kõrgessaare tiim, Käina tuleb oma pundiga. Ikkagi ollakse nagu paikselt. Ja igaaastane küla jaanituli tehakse ka ikka oma piirkonnas ära. Kindlasti seotust oma valla ja oma piirkonnaga on.“ **Vallavolikogu liige, 3**

Kuigi erinevaid identiteete on tunda valdade tasemel, siis esineb ka vallasiseseid identiteete, mida võib jagada nii külapiirkondade alusel või ka ajalooliste seltsinimetuste järgi. Piirkondlik kogukond on olnud ka nii tugev, et on välja tulnud ideega muuta eksisteerivat haldusüksusliku korda ja ühinemise asemel hoopis luua Hiiumaale rohke valdu. Nii on kujunenud regionaalseid identiteete mitmel eri tasandil.

„Samas on teinekord valla seeski niiöelda mitu identiteeti. Pühalepas on Sarveots ja sarvekad oma identiteediga. Käinas kindlasti Kassari. Emmastes Sõruots, Agapäeots ehk Nurste-pool.“ **Vallavolikogu liige, 1**

„Kui Emmastes on emmasteotsa mehed ja Käinas odratolgused, Pühalepas on pätakavalla mehed, Kõpus tõrvakõlpased, Kärdlas kohvilähkrid ja läbi selle mingi kultuuriline asi on.“ **Vallavolikogu liige, 3**

„Identiteet ikka kasvab ja elab külakogukondades. Kassaril on oma tugev kogukond. Taheti ju ka oma valda ja Käinast eemalduda.“ **Vallavalitsuse liige, 1**

Hiiumaa siseselt esineb küll mitmeid erinevaid identiteete, kuid kuna Hiiumaa on saarena ülejäänud Eestist eraldatud, siis inimesed peavad inimesed end eelkõige hiidlasteks. Ühtsustunde ja identiteedi kujunemisel mängib olulist rolli ikkagi ka see, et Hiiumaa puhul on tegemist saarega.

„Saarel võime me olla Emmaste ja Käina, aga nii kui Rohukülas laevalt maha saame, siis Hiiumaa ehk hiidlased. Meri paneb piirid ja sestap oleme mingis mõttes lihtsalt ühed hiidlased kõik.“ **Vallavolikogu liige, 1**

„Ma ei tea, kas näiteks põlvamaalane tunneb ennast põlvamaalasena või ei tunne. Kindlasti,

*hiidlased tunnevad ennast ühtsemana tänu sellele, et on üks saar.“ **Vallavalitsuse liige, 1***

*„Muidugi inimesed tutvustavad end ikkagi hiidlasena. Sisuliselt ja teoreetiliselt jah võiks Hiiumaa olla üks omavalitsus.“ **Vallavolikogu liige, 2***

5.2.2 Institutsioonide roll

Kohalike inimeste ühtsustunde ja identiteedi loomisele aitavad kaasa erinevad kohalikku kogukonda ühendavad institutsioonid. Mida aktiivsemad ollakse, seda tugevam on kuuluvustunne. Palju sõltub ka sellest, kas kohalikus kogukonnas on piisavalt aktiivseid inimesi, kes võtavad inimeste ühendamise enda peale või mitte.

*„Kus on tekkinud aktiivne kohapealne eestvedajate grupp, siis seal tunnetatakse kogukonda kuuluvust tugevamini. Näiteks Laukal öölaada ja jaanitule korraldamine, kus kaasa aitajaid palju ja tunnevad uhkust selle üle, mida tehakse. Samuti külade päevad. Loode-Hiiumaa külaselts alustas kohaliku arengukava koostamist.“ **Vallavalitsuse liige, 2***

*„Külaseltside roll on väga suur. Külaseltsid on paljusküsi piirkondliku identiteedi allikad ja need ei kattu vallapiiridega.“ **Vallavolikogu liige, 1***

Toodi ka esile, et institutsioonide roll on viimastel aastatel kohaliku elu korraldamisel kasvanud ning nende roll peaks järjest suurenema, kuid oluline on, et sellised ühendused kasvaksid kogukonna seest ise välja. Ülevaalt-alla loodud ühendused ei pruugi toimima hakata. Oluliseks peeti seejuures ka omavalitsusüksuste ja kogukonnaühenduste koostööd ning valdade toetust kodanikuaktiivsusele.

*„Viimastel aastatel on külaseltside roll kohaliku elu arendamisel oluliselt kasvanud ja kogemused teiste valdade liitumise järel näitavad, et peale ühinemist suuremaks omavalitsuseks, kasvab külaseltside roll veelgi. Omavalitsus peaks olema mõistlik ja neid olulise koostööpartnerina kaasama peale liitumist.“ **Vallavolikogu liige, 1***

*„No tegelikkuses peaks mängima järjest suuremat rolli. See peab ise seest välja kasvama. Ühest küljest võidakse määrata mingi külavanem osavalla poolt ja see ei pruugi üldse toimima hakata ja teisest küljest on see, et kui on vajaduspõhine, et ta kasvab seest ise välja. Küla sellisel juhul ise tunneb, et me peaksime koos tegema keegi peab meid esindama, äkki valiks külavanema.“ **Vallavolikogu liige, 3***

*„Mina alati imestan, et Käinas ei ole ühtegi seltsi. Igas külas on, aga siin ei ole. Igaüks ajab mingit oma asja. On harulisem struktuur. Aga see on see sama, et ülevalt-alla see ei toimi, see saab toimida alt-ülesse. Kui on tahtmine, siis tehakse ka ilma peale maksmiseta.“ **Vallavalitsuse liige, 1***

5.2.3 Haldusreformi mõju ja juhtide roll

Intervjueeritavad tõid välja, et tugev vastandumine toimub poliitilisel tasandil, kuid tavainimeste vahel piirkondlikul alusel vastandumist ei esine. Seda oli pigem eelmisel kümnendil tunda, kuid

kuna Hiiumaa elanike arv on pidevalt languses olnud ja rahvast niigi vähe, siis selle tõttu on pigem suurenenud just ühtsustunne.

„Adutakse, et meid on siin Hiiumaal niigi loetud hulk ja pigem sellist asja ei ole. Ise lõpetasin põhikooli täpselt 15 aastat tagasi ja tundsin, et siis oli seda hoopis rohkem. Aga siis oli ka lapsi kaks korda enam. Praegu kui koolinoortega võistlustel käin, siis eri koolide õpilased tunnevad üksteist ja hoitakse kokku.“ **Vallavolikogu liige, 1**

„Poliitiliselt on vastandumist hetkel kohe väga, aga tavaelus mitte eriti.“ **Vallavalitsuse liige, 2**

Kuigi Hiiumaa elanikkonnas suurt vastandumist ei esine, siis poliitilisel tasandil toovad regionaalsed ümberkorraldused kaasa võimuvõitluse ning teed suurema võimu poole püütakse lahendada läbi vastandumise. Läbi meedia püütakse inimeste hoiakuid kujundada ja rahvast enda poolele saada. Toodi välja, et just vastu olemise kaudu on võimalik lihtsama vaevaga enda taha inimesi koondada ning millelegi vastu olles on inimesed ka aktiivsemad.

„Paraku, täna Hiiu vald näitab sellist eeskujut, kus mingisugused erinevad osapooled lähevad kaklema. Avalikult tuuakse välja ajakirjanduses, sotsiaalmeedias, sellist tugevat vastandumist, sellist pidevat soovi võimu haarata, keskendutakse võimu omamisele. Inimestele see lihtsalt ei meeldi, aga see on poliitika.“ **Vallavolikogu liige, 2**

„Nad üritavad saada vastandumise kaudu saada hääli ja alati on vastu olla kordades lihtsam, kui poolt. Vastu olemine toob inimesi välja palju lihtsama vaevaga. Poolt olemine ei too inimesi plakatiga välja.“ **Vallavolikogu liige, 3**

Eri piirkonna inimeste vahel küll vastuseisu ei esine, kuid poliitiliste otsuste puhul on juhid suutelised rahvast kindla arvamuse suunas kallutama. Juhte peetakse kohalikeks arvamusiidriteks, kelle sõnadel on suur kaal.

„Rahva aktiivsust juhtivate isikute roll väga palju ei mõjuta, küll aga rahva otsuseid.“ **Vallavalitsuse liige, 2**

„Aga kindlasti mõjutab kohalikke inimesi ka kohalike liidrite ehk vallavolikogu ja vallavalitsuse juhtide räägitu. Ja nii Pühalepas kui Emmastes on viimased selgelt ühinemise vastu olnud.“ **Vallavalitsuse liige, 1**

„Juhtivad inimesed mõjuvad kohalike arvamusiidritena. Valitsuse poolne kommunikatsioon [haldusreformi teemal] on mitterahuldaval tasemel toiminud, seega on kohalike liidrite sõnal seda suurem kaal.“ **Vallavolikogu liige, 2**

„Lühiajalises perspektiivis on väga suur roll liidritele. Kui Emmastes ja Pühalepas suudeti ikka 30% rahvast välja tuua ja vastuseis tuli ikka liidrite eeskujust. Siiaamaani on olnud piirkondadel kohaliku omavalitsuse algeline autonoomia. Vallaelanikud on olnud selles info ja mõju väljas, mis tuleb oma valla juhtide poolt.“ **Vallavolikogu liige, 3**

Inimeste puhul pole täheldatud viimaste aastate jooksul regioonide kadumise tõttu aktiivsuse kasvu. Inimesed on vaid näilisemalt muutunud aktiivsemaks sotsiaalmeedia võimenduse tõttu.

Samas leiab üks intervjuueeritav, et aktiivsus on just suurenenud ja järjest rohkem on diskussiooni.

„Inimene on olnud sama aktiivne alati. Nüüd ta paistab lihtsalt rohkem välja. Meedia võimendab seda läbi kohalike lehtede ja täna läbi sotsiaalmeedia on võimalik väga kiiresti inimesi ühendada, nii tõest kui ka valeinformatsiooni levitada ja tänu sellele tundub, et aktiivsust on rohkem.“ **Vallavolikogu liige, 3**

„Pigem ei ole inimesed aktiivsemaks muutnud. Ühinemisega seoses on rahvaküsitlustest osavõtt olnud väga väike. Ühinemislepingu rahva aruteludel on olnud samuti väike osavõtt.“ **Vallavalitsuse liige, 2**

„Ma arvan küll, et inimesed on aktiivsemaks muutunud, just selle diskussiooni osas, et inimesed arutavad selle üle ja hindavad seda, mis neil on ja mis nendele just selles avalikus halduses ka pakutakse ja sellelt pinnalt tekivad loomulikult arutelud.“ **Vallavolikogu liige, 2**

Inimeste madalat aktiivsust ilmestab ka kahe suurima valla elaniku osalusprotsent rahvaküsitlusel valdade ühendamise kohta, kus Hiiu vallas oli osalus 3% rahvastikust, ning Käinas 7% (tabel 5). Valdade juhtivad isikud toovad aga välja, et madal osalusprotsent tulenes inimeste tundest, et neist ei olene midagi, kuna neis kahes vallas olid küsitluse ajaks ühinemislepingud sõlmitud. Lisaks toodi esile, et madal aktiivsus võib tuleneda ka sellest, et rahvahääletus ei kohusta volikogu kindlat otsust vastu võtma. Samas leidis üks intervjuueeritav, et tavainimene ei hooligi sellest, mida vald teeb.

„Aga samas, mida neil kaotada või võita oligi. Käinas juba peeti vaidlused ära ühinemisel Hiiu vallaga. Ja seal volikogu ei võtnud eelmise rahvahääletuse tulemusi arvesse, kus liitumisele Hiiu vallaga oli rohkem vastaseid kui pooldajaid. Kui nii käitunud, siis miks eeldad, et järgmisel korral inimene tuleb sõna sekka ütleva?“ **Vallavolikogu liige, 1**

„Seadusandja ei ole üleüldse tahtnud, et see aktiivsus suur oleks. Nad on kirjutatud seadusesse selgelt sisse, et rahvahääletus ei ole siduv. Selle lõpuks ikkagi otsutab volikogu. See on põhiline asi. See võimaldabki seda, et inimene mõtleb, et mis see minu arvamus ikka loeb.“ **Vallavolikogu liige, 2**

„Tegelikkus on selline, kus valdav osa igapäevaselt absoluutselt ei mõtle selle peale, mida vald teeb, kes seal mida juhib, mida otsustatakse ja nii kaua, kuni teenused toimivad lastakse neil rahulikult eksisteerida. Selle tõestuseks oli ka praegu Kärdla puhul küsitlus valdade ühinemise osas, kus osalus oli 2 protsenti. Sisuliselt mitte keegi ei vaevugi välja tulema.“ **Vallavalitsuse liige, 3**

Samas oli kahe väikseima valla puhul osalusprotsent üpris kõrge (tabel 5), kuid selle puhul peeti põhjuseks juhtivate isikute rolli nii meelsuse kujundamisel kui ka selle aktiivsel väljendamisel ning just Hiiu vallas puudus sellised liidrid, kes oleksid ärgitanud rahvast oma arvamuse avaldamisel.

„Emmastes ja Pühalepas oli [rahvaküsitluse] osalus 30 protsendi kandis, kes väga selget toetavad oma volikogude koalitsioonide seisukohta, mis on see, et vallad ei peaks ühinema, vaid

jätkama iseseisvana, sest vastasel juhul kaugeneb valitsemine neist. Täiesti arusaadav lähenemine ja kuna kogukond on nii väike, siis nad on suutnud selle hirmu sinna kogukonda viia ja rahvast mobiliseerida.“ **Vallavolikogu liige, 3**

„Hiiu vallas oli osalusprotsent jah madal. Häbiväärselt madal. Ja ega keegi hääletama ärgitanudki seal väga.“ **Vallavolikogu liige, 1**

Vastustest kerkis esile ka, et vastuseisu taga võib olla hirm, mis tuleneb mineviku kogemustest, kus ENSV ajal liideti majandeid, millega kaasnes palju negatiivseid emotsioone. Sellest tulenevalt ollakse vastu ka tänastele riiklikele liitmisplaanidele.

„Elukogemus on paljudel näidanud omal ajal seda, mis on juhtunud, kui on liidetud kokku majandid, kus oldi enne eraldi ja siis liideti kokku. Seda tulemust tuuakse tänavu välja, et mis siis sai. Üldiselt ikkagi leitakse, et sellega kaasnes palju negatiivset.“ **Vallavolikogu liige, 2**

„Mul endal on lapsepõlvest alati meeles, et kui Kassari kolhoos pidi ühinema Sõpruse kolhoosiga ja kuidas ma vihkasin seda, et nüüd tuleb üks suurem ja neelab meid alla. Ning praegu on see sama.“ **Vallavalitsuse liige, 1**

Regiooni kadumine toob kaasa hirmu. Inimesed kardavad piirkonna kaotamise tulemusel võimu kaugenemist ja seega ääremaastumist. See omakorda põhjustab ka vastuseisu valdade ühendamisele.

„Selge on, et liitumise järel oodatakse arengut, uusi ideid ja mõtteid, tegusid. Aga see ei saa toimuda nii, et mingi teine piirkond nullitakse selle jaoks täitsa ära.“ **Vallavolikogu liige, 1**

„Muidugi on inimestel hirm. Inimesed ei taha tsentraliseerimis.“ **Vallavolikogu liige, 2**

„Inimesed kardavad kaotada piirkonda ja kardetakse ääremaastumist.“ **Vallavalitsuse liige, 2**

Jagades intervjuueeritavad ühinemise poolt ja vastu olevate valdade alusel, ei esine vastustes just märkimisväärsed erinevusi. Identiteedi ja institutsioonide poole pealt on mõlema leeri esindajate vastused sarnased. Lisaks ühtivad mõlema poole vastused selles osas, et vastandumine poliitilisel tasandil on silmatorkav, kuid eri piirkonna elanikkonna vahel seda ei esine. Sama kehtib ka hinnangutes juhtide rollile, kus tuuakse esile, et Pühalepa ja Emmaste valla elanikkond on võtnud üle vallavalitsuse ja –volikogu hoiaku seista vastu valdade liitmisele. Suurim erinevus esineb selgitustes selle kohta, miks nii vähesed Kärkla ja Käina valla kodanikud rahvaküsitlusest osa võtsid. Emmaste ja Pühalepa esindajad tõid välja, et eriti just Käina valla inimesed tunnevad, et nende hääl ei muuda midagi, kuna Hiiu vallaga ühinemise osas läbi viidud rahvaküsitluse puhul ei arvestanud Käina valla volikogu rahvahääletuse tulemustega. Hiiu valla esindaja aga leiab, et inimestel ongi sisuliselt ükskõik, mis valla juhtimises toimub, seni, kuni kõik teenused toimivad.

6. ARUTELU

Hiiumaa elanikud ei pea end ainult hiidlasteks ja ei identifitseeri end vaid Hiiumaa kui saare kaudu. Selgelt tulevad esile mitmed erinevad regionaalsed identiteedid ning need esinevad erinevatel tasemetel. Tasemetena tulevad esile külaidentiteedid, piirkondlikud identiteedid ja vallaidentiteedid.

Külaidentiteetide loojateks ja hoidjateks on külaseltsid, kes koondavad ja ühendavad küla elanikke. Järgmisel tasemel on piirkondlikud identiteedid, mis on välja kujunenud mitme külakogukonna ühisest kuuluvustundest. Heaks näiteks on siinkohal Emmaste vald, kus vald jaguneb viieks erinevaks piirkonnaks ehk „otsaks“ ning iga ots ühendab endas suuremaid kogukondi, kui vaid ühte küla. Selliseid piirkondlike identiteete on ka teistes Hiiumaa valdades. Hiiu vallas on näiteks Loode-Hiiumaa külade kogukondi ühendav aktiivne selts või Käina vallas Kassari piirkond.

Hiiumaa elanikud identifitseerivad end ka valdade alusel. Hiiumaa haldusjaotus on välja kujunenud ja üpris muutumatuna püsinud 19. sajandist saati. Tegemist on ajalooliste piirkondadega ja valdadel põhinevad identiteedid on traditsioonilised ning mitme põlvkonna vältel kujunenud. Ometigi ei saa esile tuua, et inimesed identifitseeriks end just valdade alusel. Oma koduvallast pidasid inimesed olulisemaks eelkõige Hiiumaad tervikuna, seejärel vallast väiksema taseme identiteete, millele omakorda järgnes Eesti riik ning alles neile järgnes koduvald.

Toetudes regionaalsele identiteedile võib tulemustest järeldada, et kuna Hiiumaa on saar ja elanikud tunnevad end eelkõige just saare elanikena, siis on valdade liitmine üheks tervikuks Hiiumaal põhjendatud mitte ainult majanduslikult, vaid ka tugeva ühise identiteedi olemasolu tõttu. Antud järeldust toetab asjaolu, et 44% hiidlastest identifitseerivad ennast just terve saare kaudu. Regionaalse identiteedi tugevusest annab aimu positiivsete vastuste hulk küsimusele, kus inimesed pidid hindama end kogukonna patrioodina.

Esile kerkib just see, et kõige olulisemaks üksuseks peetakse valdavalt tervet saart, mitte ainult ühte piirkonda saarel. Sellest omakorda järeldub, et valdavalt peavad Hiiumaa inimesed end eelkõige just hiidlasteks ning ka intervjuudest selgus, et inimesed ei identifitseeri end hiidlasena ainult mandril, vaid ka kodusaarel.

Tulemustest selgub ka, et Hiiumaa elanikel on saare tasandil tugev regionaalne identiteet. Mõõtes regionaalset identiteeti läbi patriotismi tuleb esile, et ligi 64% küsitlusele vastanutest

pidasid end vähemalt üldjoontes oma kogukonna patrioodiks. Seega saab väita, et Hiiumaa elanikud seovad end suurel määral kohaliku piirkonnaga ja identifitseerivad end selle kaudu. Tugeva regionaalse identiteedi taga on ka see, et inimesed on saarel, mis on ülejäänud Eestist eraldatud ning see tagab tugevama kuuluvustunde.

Raagmaa (2000) tehtud uurimuses, kus mõõdeti patriotismi kaudu regionaalset identiteeti Põltsamaa, Paala ja Jõgeva kogukondades Jõgevamaal, oli keskmiseks positiivsete vastuste osakaal 42%. Hiiumaa inimeste puhul on positiivsete vastuste hulk sarnast meetodit kasutades 20% võrra suurem, mis ilmestab hiidlaste regionaalse identiteedi tugevust.

Intervjueeritavad tõid aga välja, et piirkondlik vastandumine on suurenenud eelkõige just poliitilisel tasandil. Tavainimeste seas selget piirkondliku vastandumist ei ole. Küll on aga kahes Hiiumaa vallas, milleks on Pühalepa ja Emmaste, välja arenenud tugev vastuseis valdade ühendamisele. Elanikkonnas on esile tõusnud hirm keskkonna kaotamise ja ääremaastumise ees ning nagu Keil (2000) välja on toonud, toob see kaasa otsese takistuse reformi läbiviimiseks.

Nii leiavad ka Zimmerbauer, Paasi (2013) ja Castells (2010), et ajalooliste regioonide deinstitutionaliseerimine toob kaasa tugeva vastuseisu, kuna kaob piirkond, mille igapäevasesse arengusse on kohalikud panustanud ning läbi mille end identifitseerinud. Intervjueeritavad tõid aga välja, et Emmastes ja Pühalepas on rahva vastuseisu põhjustajad piirkonna juhtivad isikud, kes on suutnud inimesteni viia valla seisukoha võidelda ühinemise vastu. Nii Emmaste kui ka Pühalepa valla juhid on avalikult esitlenud oma negatiivset suhtumist haldusreformi läbiviimisele.

Seega omavad rahva meelsuse kujundamisel haldusreformi küsimustes liidrid suurt rolli. Rahvaküsitlusel, milles uuriti rahva poolt- ja vastuseisu valdade ühendamisele, oli suur osalusaktiivsus just neis kahes vallas, kes on valdade ühinemise vastu, ületades mitmekordselt oma osalusaktiivsusega kahte ülejäänud Hiiumaa valda. Seega on näha, et osaliselt on Hiiumaal välja kujunenud kahes vallas Castells (1997) poolt välja toodud vastuseisu identiteedile omased tunnused, mis seisneb peamiselt vastuseisus keskvalitsuse poliitikale ja regiooni staatuse kadumisele.

Castells (2010) leiab, et regiooni kadumise oht tõstab üldjuhul inimeste aktiivsust, kuna soovitakse oma piirkonna jätkuvust kaitsta. Hiiumaa juhtivad isikud aga leidsid, et hiidlased pole viimaste aastate jooksul aktiivsemaks muutnud. Tõdetakse, et suurenenud on diskussioon regionaalse arengu üle, kuid üldiselt pole inimesed aktiivsemaks muutnud. Leiti, et sotsiaalmeedia omab võimendavat mõju ning loob näilisuse inimeste aktiivsusest. Kuna inimeste

üldine aktiivsus haldusüksuste ühendamise vastu pole kasvanud, võib seda pidada järjekordseks selgituseks sellele, et inimeste jaoks ei oma vallad kuuluvustunde määramisel kesket rolli, mis peaks olema ühise valla loomisele soodustava mõjuga.

Aktiivsuse ilminguks võib aga pidada Pühalepa ja Emmaste valla elanikkonna vastuseisu valdade ühendamisele rahvaküsitlusel, kus mõlemas vallas käis oma arvamust avaldamas ligi kolmandik elanikkonnast. Eelpool on aga välja toodud, et selle taga näevad intervjuueeritavad vallajuhtide suurt rolli, kes suutsid oma hoiakud ka rahvale üle kanda. Samas aga pole kahe ühinemisele vastuseisva valla elanikkonna enda seest tugevaid vastuliikumisi esile tõusnud ning ka intervjuueeritavad leidsid, et liidrid mõjutavad küll rahva otsuseid, aga mitte otseselt aktiivsust.

Siinkohal on oluline ka välja tuua, et Hiiu ja Käina valla rahvastiku osalus oma arvamuse avaldamisel küsitluse kaudu oli väga madal. Selle taga nähti Käina valla puhul põhjusena elanikkonna pettumust, kuna vald polnud varasemalt arvesse võtnud rahvaküsitluse tulemusi, mille puhul oli otsustusel ühinemine Hiiu vallaga. Lisaks leiti ka, et kuna nende kahe valla liitumine on juba otsustatud, siis inimestel polegi enam midagi kaotada ega võita ning nende aramus ei mängi erilist rolli. Hiiu valla elanike madala osaluse suhtes tõid intervjuueeritavad esile, et vallas ei toimunudki mingit tööd selle nimel, et inimesed oma arvamust avaldama tuleks ning samas leiti ka, et Hiiu valla elanikud ongi protsessi suhtes ükskõiksed.

Selle pinnalt saab aga järeldada ka seda, et kuigi Käina ja Hiiu valla elanikud võisid olla leppinud omavahelise liitmise ja ajalooliselt välja kujunenud piiride kadumisega, ei oldud vastu ka sellele, et haldusreformile tugevat vastuseisu näitavad Emmaste ja Pühalepa nendega liidetakse.

Liidrite kõrval omavad rolli ka institutsioonid, kuid institutsioonid ei osale nii väga rahva arvamuse kujundamisel, vaid eelkõige identiteedi loomisel. Mida aktiivsemad erinevad kodanikuühendused on, seda tugevamat seotust tunnevad inimesed ka oma kodukohaga ja seda selgemini tuleb esile regionaalse identiteedi tugevus.

Lisaks identiteedi loomisele ja taasloomisele omavad institutsioonid olulist rolli kohaliku elu igapäevasel korraldusel. Haldusreformi käigus vähenevad ühinevates regioonides selliste institutsioonide olemasolu ning seega näevad kohalikud liidrid, et rahva seast välja kasvavate ja kodanikke ühendavate institutsioonide roll peab suurenema.

Praeguse haldusreformi käigus kaotavad just vallad oma staatuse regionaalses süsteemis ja toimub valdade deinstitutionaliseerimine, mille käigus väiksemad üksused liidetakse Hiiumaal

kokku üheks suuremaks. Zimmerbauer (2012) leidis, et deinstitutionaliseerimine toob kaasa pingeid ja võimuvõitlust ning Hiiumaa puhul on see eriti ilmikas, kuid ei ole näha, et protsessiga kaasnev piiride muutumine või valla taseme kaotamine inimeste kuuluvustunnet olulisel määral mõjutaksid. Sellele viitab nii teiste üksustega võrreldes inimeste madalam identifitseerimine just valla kaudu, kui ka see, et Hiiumaa elanikkonna seest ei ole välja kasvanud aktiivset vastuseisu valdade liitmisele.

7. KOKKUVÕTE

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli uurida, kas regionaalne identiteet soodustab või takistab Hiiumaal haldusreformi läbiviimist. Lisaks oli eesmärk välja selgitada Hiiumaal esinevad regionaalsed identiteedid, nende erinevad tasemed ja identiteedi tugevus. Töö teoreetilises osas käsitleti regionaalse identiteedi kujunemise protsessi, administratiivüksuste ümberkorralduste mõju identiteedile ning liidrite rollile kogukonna arengus ja hoiakute kujundamisel.

Identiteedi uurimiseks tehti esmalt veebiküsitlus, millega jõuti 678 hiidlaseni, mis moodustab rohkem kui 7% kogu Hiiumaa elanikkonnast. Küsitlusele järgnes ekspertintervjuu viie Hiiumaa juhtiva isikuga, kes andsid selgitusi hiidlaste identiteedi ning haldusreformi käigus toimunud muutuste kohta. Kvantitatiivse uuringu osas saadi küsitlusele võrdlemisi suur vastuste hulk, mis andis ülevaate hiidlaste regionaalsest identiteedist ning kvalitatiivuuringu abil leiti selgitused esimeses osas saadud tulemustele. Kõik uurimisküsimused said vastuse ja seega võib valitud meetodit õigustatuks pidada.

Tulemustest järeldati, et toetudes regionaalsele identiteedile on Hiiumaal valdade liitmine põhjendatud tegevus, kuna inimesed tunnevad peamiselt end hiidlastena ning elanike emotsionaalne side valdadega on nõrk. Hiiumaa elanikud identifitseerivad end eelkõige Hiiumaa kaudu ning regionaalne identiteet saare tasemel on tugev.

Töö käigus selgitati välja ka Hiiumaa regionaalse identiteedi tasemed, milleks on küla, piirkond, vald ja maakond. Lisaks leiti, et liidrid omavad tähtsat rolli rahva hoiakute kujundamisel. Vallajuhid omavad kogukondades kõrget positsiooni, tänu millele suudetakse kujundada avalikku arvamust. Mida väiksema kogukonnaga tegemist on, seda kesksamat rolli omab kohalik liider (Raagmaa, 2000).

Haldusreformi mõju regionaalsele identiteedile ei ole teadaolevalt siiani Eestis uuritud. Edasistes uurimustes võiks hinnata reformi mõju identiteedile Mandri-Eesti piirkondades, mis ei ole nii selgesti piiritletavad, kui seda on Hiiumaa. Lisaks vajaks sügavamat uurimist ka liidrite roll kohaliku kogukonna arengus, kuna Eesti kogukondade toimimine sõltub väga suurel määral just liidritest (Noorkõiv, 2016).

8. SUMMARY

The impact of regional identity on the execution of administrative reform on the example of Hiiumaa municipalities

Marko Lauri

Merger of administrative entities has a long history, and is practiced in every region of the world. Administrative reforms are mainly carried out for economic or political reasons. In the course of the reform existing borders will be changed and some entities will lose their status in the regional system. To assure the sustainability of the new administrative entity, the residents' sense of belonging must be considered in the process of merger (Zimmerbauer, 2008).

Hiiumaa has four municipalities, which according to the state plans should be merged. However, it has not been achieved within the planned timeframe due to opposition of Emmaste and Pühalepa municipalities.

The primary objective of the study is to find out whether the elimination of current municipalities in the course of the administrative reform and their deinstitutionalisation breaks the identity of the residents of Hiiumaa, thereby preventing the establishment of Hiiumaa joint parish. The purpose of this thesis presumed the determination of the regional identity and thereafter examining the impact of the administrative reform to this identity.

Two analyses were performed in the course of writing this thesis. In order to reach as many Hiiumaa residents as possible and to get an overview of the residents' connection with their home place, web survey as quantitative method was used in the first part. Results were compared to the results of the poll previously carried out in Hiiumaa, which purpose was to ascertain the opinion of the residents on the merger of the parishes. In order to receive explanations to the results of the first part and to understand identity of Hiiumaa residents, qualitative interviews were carried out with the public sector executives in the second part.

The results showed that the number of different levels of regional identities come forth in Hiiumaa, but the main region through which the residents of Hiiumaa identify themselves, is Hiiumaa island as a whole. In addition, it also appears that Hiiumaa residents have a strong regional identity. When measuring the regional identity through patriotism, it appears that approximately 64% of the respondents considered themselves in general as the patriots of their

own communities.

Interviews with municipality officials revealed that the administrative reform has not increased confrontation between the residents of different regions of Hiiumaa. Also no active movements opposing the merger of the parishes have arisen from the local residents. The poll, which had to ascertain, whether the residents of Hiiumaa wish to establish a single parish, showed the opposition of Emmaste and Pühalepa residents, but interviewees saw this mainly as a result of the parish executives strongly influencing the public opinion.

It resulted that based on the regional identity the merger of Hiiumaa parishes is justified, as the residents consider themselves first and foremost as residents of Hiiumaa and the emotional bond with the parishes is weak.

9. KASUTATUD KIRJANDUS

- Acharya, A.** (2005). Do Norms and Identity Matter? Community and Power in Southeast Asia's Regional Order. *The Pacific Review*. 18 (1), 95-118.
- Buckingham, A., Saunders, P.** (2004). *The Survey Methods Workbook*. Cambridge: Polity.
- Burchhardt, S.** (2015). *Competition with Identity Driven Entry: A Principal Multi-Agent Model on the Success of Mergers and Acquisitions*. Wiesbaden: Springer.
- Castells, M.** (2010). *The Power of Identity*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Castells, M.** (1997). *The Power of Identity. The Information Age: Economy, Society and Culture*. Oxford: Blackwell.
- Emmaste vald** (2017). <http://www.emmaste.ee/uldinfo> Viimati külastatud 21.05.2017
- Fialova, D., Vagner, J.** (2014) The Owners of Second Homes as Users of Rural Space in Czechia. *Geographica*. 49(2), 21-38.
- Giessner, S. R.** (2011). Is the Merger Necessary? The Interactive Effect of Perceived Necessity and Sense of Continuity on Post-Merger Identification. *Human Relations*. 64, 1079–1098.
- Hanes, N.** (2015). Amalgamation Impacts on Local Public Expenditures in Sweden. *Local Government Studies*. 41, 63–77.
- Hiiu Maavalitsus** (2017). „Kas toetate Hiiumaal üht omavalitsusüksust?“ – elanike küsitlus 9-10. aprillil kogu Hiiumaal. http://hiiu.maavalitsus.ee/uudised-ja-teated/-/asset_publisher/Kw93IZwaI3pR/content/%E2%80%9Ekas-toetate-hiiumaal-uht-omavalitsusüksust-%E2%80%93-elanike-kusitlus-9-10-aprillil-kogu-hiiumaal Viimati külastatud 25.04.2017.
- Hiiu vald** (2017). <http://www.hiiuvald.ee/uldinfo> Viimati külastatud 21.05.2017
- Hsieh, H.-F., Shannon, S. E.** (2005). Three Approaches to Qualitative Content Analysis, *Qualitative Health Research*. 15 (9), 1277-1288.
- Häuszer, K., Frey, H.P.** (1987). *Identität*. Stuttgart.
- Jones, M.** (2004). Social justice and the region: grassroots regional movements and the 'english question'. *Space and Polity*. 8 (2), 157–189.
- Kaevats, Ü., Köster, M.** (2015). Taasiseseisvuse algusaastad. H.Põllo (Eds.) *Hiiumaa* (pp. 519-527). Kärkla: Hiiumaa teabekapital
- Kaptein, H.** (2017). Emmaste ja Pühalepa ütlesid „ei“. *Hiiu leht*. 13. aprill.
- Keil, R.** (2000). Governance Restructuring in Los Angeles and Toronto: Amalgamation or Secession? *International Journal of Urban and Regional Research*. 24, 758–781.
- Käina vald** (2017). <http://kaina.hiiumaa.ee/tutvustus-ja-asukoht>. Viimati külastatud 21.05.2017
- Noorkõiv, R.** (2016). Külavanemate roll kohaliku kogukonna arengus ja selle dünaamika.

http://haldusreform.fin.ee/static/sites/3/2016/11/kogukondlik-mudel_analuus_final2.pdf. Viimati külastatud 25.05.2017

Paasi, A. (2011). The Region, Identity and Power. *Procedia - Social and Behavioral Science*. 14, 9-16.

Paasi, A. (2009). The resurgence of the 'Region' and 'Regional Identity': theoretical perspectives and empirical observations on regional dynamics in Europe. *Review of International Studies*. 35 (1), 121-146.

Paasi, A. (2000). Re-constructiong regions and regional identity. <http://gpm.ruhosting.nl/avh/Paasi1.pdf> Viimati külastatud 05.04.2017.

Paasi, A. (1991). Deconstructing regions: notes on the scales of human life. *Environment and Planning*. 23, 239-256.

Paasi, A. (1986). The institutionalization of regions: a theoretical framework for understanding the emergence of regions and the constitution of regional identity. *Fennia*. 164 (1), 125-133

Paavle, I. (2015). Nõukogude aeg 1944-1991. H. Põllo (Eds.). *Hiiumaa* (pp. 477-518). Kärkla: Hiiumaa Teabekapital

Parsons, J. (2008). Key Informant. In Paul J. Lavrakas (Eds.). *Encyclopedia of Survey Research Methods*. CA:Sage Publications.

Payne, G., Payne J. (2004). Key Concepts in Social Research. London: SAGE Publications.

Põllo, H. (2010). Inimeste gruppideks jagamine päritolukoha ja kunagise eristuva omaduse või tegevuse järgi Hiiumaal.

<https://www.rahvakultuur.ee/vkpnimistu/index.php?page=Public.Knowledge&id=132>. Viimati külastatud 08.05.2017.

Pühalepa vald (2017).

http://www.pyhalepa.hiiumaa.ee/index.php?option=com_content&task=view&id=5&Itemid=26. Viimati külastatud 21.05.2017

Raagmaa, H. (2016). Garri Raagmaa: geograafi õudusunenägu. *Postimees*.

<http://arvamus.postimees.ee/3925981/garri-raagmaa-geograafi-oudusunenagu> Viimati külastatud 03.05.2017.

Raagmaa, G. (2002). Regional Identity in Regional Development and Planning. *European Planning Studies*. 10 (1), 55-76.

Raagmaa, G. (2001). Public Leaders in Regional Economic Development. *European Planning Studies*. 9 (8), 1039-1054.

Raagmaa, G. (2000). *Territorial Identity and Public Leaders in Regional Economic Development. Towards the New Approach in Regional Policy: Cultural Geography Theories in Explaining Economic Growth*. Dissertationes Geographicae Univestitatis Tartuensis 12. Tartu:

Tartu University Press

Rahandusministeerium (2017). *Eesmärgid ja ajakava*.

<https://haldusreform.fin.ee/haldusreformi-seadus/haldusreformi-eesmaargid-ja-ajakava/>. Viimati külastatud 15.05.2017.

Risse, T. (2004). Global Governance and Communicative Action. *Gevoernment and Opposition*. 39 (2), 288-313.

Roundy, T. (2010). Gaining Legitimacy by Telling Stories: The Power of Narratives in Ligitimizing Mergers and Acquisitions. *Journal of Organisational Culture, Communications and Conflict*. 14, 89–105.

Saar, E. (2004). *Hiiumaa – Kiviajast Tänapäevani*. Kärkla: E.Saar

Schack, M. (2000). On the multicontextual character of border regions. van der Velde, M. and van Houtum, H. (Eds). *Borders, regions and people* (pp. 202-219). London: Pion limited.

Schlesinger, P. (1997). From cultural defence to political culture: media, politics and collective identity in the European Union. *Media, Culture and Society*. 19(3), 369- 391.

Semian, M., Chromy, P. (2014). Regional identity as a driver or a barrier in the process of regional development: A comparison of selected European experience. *Norsk Geografisk Tidsskrift*. 68 (5), 263-270.

Statistikaamet (2017). <http://pub.stat.ee/px-web.2001/Dialog/Saveshow.asp>. Viimati kasutatud 14.05.2017

Zimmerbauer, K., Paasi, A. (2013). When old and new regionalism collide: Deinstitutionalization of regions and resistance identity in municipality amalgamations. *Journal of Rural Studies*. 30, 31-40.

Zimmerbauer, K., (2012). Conceptualizing borders in cross-border regions. Case studies of the Barents and Ireland-Wales supranational regions. *Journal of Borderland Studies*. 26 (2), 211-229.

Zimmerbauer, K., Suutari, T., Saartenoja, A. (2012). Resistance to the deinstitutionalization of a region: Borders, identity and activism in a municipality merger. *Geoforum*. 43 (6), 1065-1075.

Zimmerbauer, K. (2008). Regional identity and image in re-scaling of the regions. *Nordia Geographical Publications*. 37 (6), 31–44.

Zimmermann-Steinhart, P. (2005). *Creating regional identities Theoretical considerations* Nürnberg:Universität Erlangen

Tashakkori, A., Teddlie, C. (2003). The past and future of mixed methods research: from data triangulation to mixed model designs. In A. Tashakkori & C. Teddlie (Eds.). *Handbook of Mixed Methods in Social and Behavioral Research* (pp. 671-703). Thousand Oaks: Sage Publications.

Terlouw, K. (2016). Territorial changes and changing identities: how spatial identities are used

in the up-scaling of local government in the Netherlands. *Local Government Studies*. 42 (6), 938-957.

Terlouw, K. (2011). From thick to thin regional identities? *GeoJournal*. 77 (5), 707–721.

Van Dam, K. (2008). *A Place Called Nunavut: Multiple Identities for a New Region*. Groningen: Barkhuis

Wyatt, C. J. (2000). When to Use Web-based Surveys. *Journal of the American Medical Informatics Association*. 7 (4), 426-429.

LISAD

Lisa 1. Veebiküsitluse küsimused

Teie sugu

- ☐ Mees
- ☐ Naine

Teie vanus

- ☐ 0-20
- ☐ 21-30
- ☐ 31-40
- ☐ 41-50
- ☐ 51-60
- ☐ 61+

Kas Te olete Hiiumaale elanikuna sisse registreeritud?

- ☐ Jah
- ☐ Ei

Kas Te elate alaliselt Hiiumaal? (Alaline elukoht – elukoht, kus Te peamiselt elate. Alaline elukoht ei pea olema rahvastikuregistri järgne elukoht).

- ☐ Jah
- ☐ Ei

Kus asub Teie kodukoht Hiiumaal?

- ☐ Kärđlas
- ☐ Mujal Hiiu vallas
- ☐ Käina vallas
- ☐ Emmaste vallas
- ☐ Pühalepa vallas

Millist üksust enda jaoks kõige olulisemaks peate?

- ☐ Koduküla/-alevik/-linn (Hiiumaal)
- ☐ Koduvald (Hiiumaal)
- ☐ Hiiu maakond
- ☐ Eesti riik
- ☐ Muu

Kas tunnete end oma kogukonna patrioodina?

- ☐ Jah, täielikult

- Üldjoontes jah
- Ei oska öelda
- Üldjoontes ei
- Kindlasti mitte

Kas kuulute Hiiumaal kogukonda ühendavasse seltsingusse/ühingusse/organisatsiooni?

- Jah
- Ei

Lisa 2. Intervjuude ülesehituse kava

Identiteet

Kas Hiiumaa eri piirkonnad omavad selgelt eristuvat identiteeti? Kas see väljendub ka elanikkonnas?

Milline on saarelisuse mõju identiteedile? Kas see loob suuremat ühtsustunnet?

Kas on tunda elanikkonna uhkust oma piirkondade üle?

Kui avatud on teie koduvalla, aga ka Hiiumaa elanikud üldiselt, muutustele?

Institutsioonid

Milliseid seltsinguid, organisatsioone, MTÜ-sid teie koduvalla esineb?

Milline on seltside ja kodanikeühenduste roll identiteedi kujundamisel? Milline on roll kohaliku elu ja heaolu arendamisel?

Kui aktiivne on Hiiumaa seltsielu?

Kas kodanikuühendusi võiks olla rohkem?

Milline on kodanikuühenduste, omavalitsuste ja ka ettevõtete omavaheline koostöö?

Haldusreform

Kas viimastel aastatel, seoses valdade ühendamise, on inimeste aktiivsus Hiiumaa ja kodukoha elu korraldamise suhtes kasvanud?

Kas viimaste aastate jooksul on suurenenud erinevate kogukondade vahel vastandumine?

Kas hiidlaste ükskõiksust iseloomustab madal osalusprotsent 9-10. aprillil läbiviidud rahvaküsitlusel Hiiumaa valdade ühendamise kohta?

Miks on nii Pühalepa ja Emmaste valla elanikud valdade ühendamise vastu?

Milline roll on juhtivatel isikutel rahva hoiakute kujundamisel?

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Marko Lauri

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Regionaalse identiteedi mõju haldusreformi läbiviimisele Hiiumaa omavalitsuste näitel“, mille juhendaja on Garri Raagmaa,

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 29.05.2017